

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1891.

Andra Kammaren.

N:o 31.

Lördagen den 18 april.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Föredrogs till en början och bifölls bevillningsutskottets betänkande, n:o 6, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring af 47 § i gällande tullstadga.

§ 2.

Härefter företogs till behandling bevillningsutskottets betänkande, n:o 7, angående villkoren för försäljning af bränvin.

*Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.*

Punkten 1.

Bifölls.

I *punkten 2*, som härefter föredrogs, hemställde utskottet, att en af herr *P. A. Hellgrén* väckt motion, n:o 33 inom Andra Kammaren, angående förtydligande af kongl. brefven den 29 november 1839 och den 15 december 1848 beträffande förbud för införsel och försäljning af bränvin och andra spritdrycker i Lappmarken, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

I fråga härom anförde nu

Herr *Hellgrén*: Sedan jag tagit del af utskottets betänkande och af den motivering som utskottet framlagt, finner jag derutaf, att utskottet icke har kunnat tillstyrka min motion på den grund, att under förliden riksdag ett förslag, som framstälts af herr *G. Eriksson* i Myckelgård, på det sätt bifallits, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes förklara kongl. brefven om förbud mot införsel af spirituosa till lappmarkerna tillämpliga äfven i afseende å de för lapparne inom Jemtlands och Kopparbergs län afsatta land. Som nu Kongl. Maj:t ännu icke rörande detta ärende afgifvit något utlåtande, har utskottet ansett sig förhindradt att lemna min motion något egentligt understöd. Under

Andra Kammarens Prot. 1891. N:o 31.

Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)

sådana förhållanden har icke heller jag för närvarande något yrkande att framställa.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 3.

I en inom Andra Kammaren af herrar *A. G. Björkman* i Groeryd, *A. G. Jönsson* m. fl. väckt motion, n:o 104, i hvars syfte herrar *Nils Nilsson* i Skärhus och *Edv. Svensson* instämt, hade föreslagits, »att minuthandel med eller utskänkning af bränvin och andra dermed jemförliga spirituösa drycker varder förbjuden äfven i stad å marknad, torgdag eller vid bevaringsmönstring, samt att vid annan mönstring, uppördsstämman, å dagar, då allmän rådstuga eller ting hålles eller annan till folksamling föranledande förrättning, nämnda drycker ej må försäljas annorlunda än vid måltid åt spisande gäster».

Under förevarande punkt hemstälde emellertid utskottet, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Sedan denna utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr *Björkman*: Efter det öde, som de föregående motionerna hafva fått, kan man icke vänta annat, än att äfven min motion skall erhålla samma öde; den har rönt samma behandling inom utskottet.

Då jag framlade denna min motion, trodde jag, att tiden nu skulle vara inne, då åtminstone denna kammare skulle vara benägen att göra lagstiftningen i detta fall lika för landsbygd och stad. Att det gått bra vid större folksamlingar på landsbygden, der utskänkingsförbud existerat, derom finnes intet tvifvel. Alla, som känna till förhållandena, veta, att icke någon varit missnöjd dermed. Man kan då ej annat än förundra sig öfver, att något dylikt icke skulle kunna låta sig göra äfven i städerna. Men det måtte säkerligen ligga något skäl der bakom, som man icke vill angifva. Jag är emellertid glad öfver att utskottet uttalat, att öde skäl, som föranledt stadgandet om förbud mot bränvinshandel vid auktion, marknad, torgdag och dylikt å landsbygden, naturligtvis ega principiellt full tillämplighet äfven för stad». Jag vill hembära utskottet ett tack för detta erkännande och är viss derom, att då utskottet erkänt detta, motionen skall »falla framåt» i stället för bakåt.

Utskottet anser emellertid, att emedan större liflighet i den allmänna rörelsen, eger rum i städerna än på landsbygden, den föreslagna inskränkingen i utskänkingen icke kan låta sig göra; hvarjemte utskottet såsom det starkaste skälet framhåller, att vederbörande ordningsmagt, d. v. s. å landet konungens befallningshafvande och i stad polismyndighet, eger att meddela förbud mot utskänking, der så befinnes nödigt. Ja, detta är mycket sant. Men då man tager i skärskådande en del siffror, som visa, huru drycken skapen florerar inom städerna, ej minst inom Stockholm, tycker man, att det är besynnerligt, att man icke allvarligare griper sig an med

denna sak. Så t. ex. dömdes förlidet år här i Stockholm för fylleri ej mindre än 7,918 män och 522 qvinnor. Sammanlagda bötesbeloppet uppgick till 82,880 kronor. Detta må väl sägas vara talande siffror; och de skola väl på sätt och vis ådagalägga, att ordningsmagten gjort allt hvad den kan för att få denna sak klar. Men hvad som ligger bakom detta, lemnar jag derhän.

Jag tror emellertid, att denna kammare icke kan vara anuat än välvilligt stämd gent emot ett förslag att få lika lagstiftning i städerna som å landsbygden rörande denna handtering, och skall jag därför, herr talman, taga mig friheten att yrka bifall till motionen.

Herr Herslow: Det stadgande, gällande för landsbygden, som den ärade motionären vill hafva utsträckt till att gälla äfven för stad, afser naturligtvis att vid sådana tillfällen, då dels större anledningar till dryckenskap kunde förefinnas och dels dryckenskap kunde föranleda till verkliga oordningar, nemligen vid ovanligt stora folksamlingar, förbjuda utskänkning af rusdrycker. De principer, som ligga till grund för detta stadgande, gälla äfven för stad, har utskottet sagt, d. v. s. när helst man har anledning att befara, att frestelsen till dryckenskap eller följderna af dryckenskap kunde vara större och farligare än vanligt, då skall det finnas någon möjlighet att förebygga denna frestelse och förekomma dessa följder genom att inställa utskänkningen. Men alldeles gifvet är, att hvad som är en ovanlighet på landet och därför på grund af sin ovanlighet är farligt, det är icke någon ovanlighet i städerna. I en större stad förekommer väl nästan hvarje dag något sådant som torgdag, uppboordsstämma, mönstring, allmän rådstuga, ting eller annan till folksamling föranledande förrättning. Hvarje torgdag gifver i själfva verket anledning till folksamling, ja är beräknad att samla folk; och i de större städerna är det torgdag hvarje dag. Skola vi nu utan någon förändring införa samma stadgande för stad som för land, så hafva vi derigenom antingen omöjliggjort alla dylika »folksamlingar», hvilka dock äro nödvändiga, eller ock en gång för alla afstängt möjlighet för utskänkning i stad, d. v. s. åstadkommit ett fullständigt bränvinsförbud. Då Riksdagen emellertid icke torde vara benägen för någondera utvägen, återstår intet annat än att gifva ordningsmagten i stad skyldighet att bedöma, när faran för och faran utaf utskänkning kan anses öfverstiga hvad som är vanligt, och då lägga i denna myndighets hand rättighet och magt att förbjuda utskänkning för sådana extra fall. Det är, med hänsyn till de olika förhållandena i stad och på landet, omöjligt att göra lagstiftningen för dem alldeles lika. Man måste därför gifva åt stadgandet den tänjbarhet, som det erhåller derigenom, att man lemnar tillämpningen af lagens allmänna principer — hvilka böra vara lika för land och stad — åt den särskilda stadskommunens ordningsmyndighet.

Jag hemställer på dessa grunder, att kammaren behagade bifalla utskottets förslag.

Herr Persson i Mörrarp: Det lär väl näppeligen vara möjligt att kunna få till stånd ett bifall till motionärernas förslag, ehuru jag

*Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)*

Angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin.
(Forts.)

för min del icke kan neka, att jag anser detsamma innebära ett mycket stort berättigande. Det har nemligen kommit derhän med våra sammanträden på landsbygden, såsom uppördstämman, torgdag, ting och dylika tillfällen, att vi numera näppeligen få hålla dem på landet. Det ser nästan ut, som om vederbörande, sedan landsbygdens befolkning gjort allt för att utrota krogarne och minska brännvinskonsumtionen särskildt vid ifrågavarande tillfällen — jag syftar närmast på beväringmönstringarna, då ett icke obetydligt antal unge män komma tillsammans — anordnat dessa möten i städerna, antingen för att bereda desse unge män tillfälle att supa, eller för ett få konstateradt det ykte, hvarom man så ofta hört talas, att det är städerna, som få lof att hålla polis för att bevaka befolkningen från landet, som kommer in och super sig rusig. Jag tror verkligen, att tiden nu är inne att åtminstone vid beväringmönstringar och möjligen också vid tingstillfällen få till stånd absolut förbud för brännvinsförsäljning i städerna. Jag medgifver, att om lagstadgandet skulle omfatta alla de fall, som i motionen beröras, detta skulle i det närmaste verka som absolut brännvinsförsäljningsförbud — och därför torde tiden ännu ej vara mogen —, men då utskottet erkänt, att de skäl, som föranledt stadgandet om förbud mot brännvinshandel vid ifrågavarande tillfällen å landsbygden, ega principiellt full tillämplighet äfven för stad, och då utskottet sedermera förklarar, att saken borde vara beroende på lokalmyndighetens pröfning, så hade jag för min del nästan väntat, att utskottet skulle hafva kommit till ett annat resultat med afseende på motionen, än det gjort. Det kan väl icke förnekas, att det finnes åtskilliga småstäder, hvilkas befolkning icke uppgår till mer än en tredjedel eller en fjerdedel af åtskilliga landskommuners; är det då rimligt, att brännvinsförsäljning skall vara vid ifrågavarande tillfällen förbjuden i de senare, men tillåten i de förra? På dagens föredragningslista finnes upptaget ett betänkande af lagutskottet, i hvilket erinras om, att i dessa mindre städer polisbevakningen uppgår till en högst ringa styrka, ja, jag har till och med hört uppgifvas ifrån lagutskottet, att det finnes en residensstad, der det icke lär finnas mer än en enda polis.

Jag vet väl, att det denna gång icke lär gå att få motionärernas förslag bifallet af Riksdagen, och jag tror icke heller, att det tjenar till något att begära frågans återremitterande till utskottet i det syfte, jag nyss berörde, eller att utskottet åtminstone skulle förorda, att bestämmelsen i fråga utsträcktes till de tillfällen, hvarom jag här talat. Skulle kammaren vilja bifalla motionärens framställning, kommer jag sålunda att betrakta det såsom en ren opinionsyttring för hans förslag, och då så är förhållandet, anhåller jag att få instämma i motionärens yrkande.

Häruti instämde herrar *Olsson* i Mårdäng, *Nilsson* i Skärhus, *Fjällbäck* och *Truedsson*.

Herr *Olsson* i Ornakärr yttrade: På samma gång jag instämmer med min kamrat i hans anförande, så anser jag, emedan jag

har undertecknat samma motion, mig vara pligtig att också yttra några ord.

Den kongl. förordningen angående villkoren för försäljning af bränvin af den 29 maj 1885 stadgar i § 25 mom. 1 följande: »Å landet vare minuthandel med eller utskänkning af bränvin förbjuden på eller inom 0,2 mil från ställe, der auktion, marknad, torgdag, uppbördsstämma eller mönstring med bevaringsmanskap hålles». Att detta stadgande har bidragit dertill, att nykterhet och god ordning pläga förefinnas vid sådana större folksamlingar, som här äro omnämnda, kan icke bestridas. Af statistiska uppgifter finner man, att 10 af landets städer ha en folkmängd som icke uppgår till 1,000 personer, 29 städer en folkmängd, som icke uppgår till 2,000 personer, och 41 städer en folkmängd, som icke uppgår till 3,000 personer. Med hänsyn till folkmängden synas mig alla dessa städer icke vara af någon större betydelse än många stationer, köpingar och större byar ute på landet, och följaktligen anser jag, att nyssnämnda stadgande lika väl kunde vara tillämpligt i dem, åtminstone i de smärre. Jag tror också, att utskottet handlat konsekvent, om det i stället för att afstyrka motionen hade biträdt densamma om än med några modifikationer.

*Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)*

Att det inom städerna förefinnes ett lika stort behof som på landsbygden af att krogarne stängas och utskänkning icke får ega rum vid större folksamlingar, därför kan man anföra åtskilliga bevis. Jag vill anföra blott ett enda. En tidningsredaktör från en af Skånes småstäder har i bref meddelat följande uppgift: »Jag kan försäkra, att unga och gamla, män och kvinnor (i synnerhet de yngre) supas så förskräckligt under torgdagarne, att det är hemskt att skåda. För helt kort tid sedan måste stadens myndigheter föranstalta om krogarnes stängande så tidigt på torgdagarna som kl. 4 e. m. på grund af det vilda lefverne, som fördes på gator och torg ända ut på sena natten. Det är här en helt vanlig syn och väcker numera knappt något uppseende, att de nämnda dagarna särskildt under e. m. se hela hopar ungt folk, ynglingar och flickor om hvart annat, komma arm i arm raglande och stojande gatorna utför. Derfor vore det enligt mitt förmenande en behöflig sak, om åtgärder på lagstiftningsväg vidtoges att få alla krogar stängda vid sådana tillfällen, då större folksamlingar i städerna ega rum».

Jag har anfört detta såsom ett bevis på behöfligheten af, att det omnämnda lagstadgandet måtte få sin tillämplighet åtminstone i de mindre städerna. Jag skall alltså förena mig med motionären och yrka bifall till hans motion.

Herr Waldenström: Jag är af väsentligt samma uppfattning, som herr Anders Persson i Mörarp uttalat, och jag kunde därför inskränka mig till att instämma med honom. Nog hade bevillningsutskottet, om det än icke var möjligt att förorda motionen i dess helhet, emedan den går allt för vida, likväl kunnat tillstyrka något steg uti den af motionären antydda riktningen, såsom t. ex. att krogar

Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)

skulle vara stängda i städerna vid tillfällen, då der hålles beväringsmönstring, ting eller marknad — åtminstone sådana marknader, som icke vara flere dagar. Då det emellertid icke torde kunna komma i fråga, att ett sådant yrkande skulle gå igenom, skall jag icke heller framställa det. Men kommer det till votering, skall jag för att instämna i en opinionsyttring rösta för motionen.

Herrar *Wavrinsky, Bruse* och *Alsterlund* instämde häruti.

Herr *Herslow*: Jag gör all heder åt och fäster all vikt vid en opinionsyttring, som gäller nykterhetens befrämjande. Men jag tycker man skall vara litet varsam äfven med sådant och icke opinera och demonstrera både likt och olik.

Det förslag, som motionären här framställt, skulle, såsom herrarne nog hafva insett, i de större städerna föra till ett absolut utskänkingsförbud; och samma anledningar, som endast en eller annan gång hindra bränvinsförsäljning på landsbygden, skulle nu alla dagar komma att hindra den i städerna.

Bland dessa många anledningar har dock af ett par af de sista talarne gjorts ett urval, och man har framhållit såsom önskvärdt, att åtminstone vid beväringsmönstringar och tingstillfällen krogarne i städerna borde vara stängda. Hvad beväringsmönstringarna beträffar, får jag, med anledning af hvad den ärade talaren på skånebänken yttrade, att man tycktes särskildt lägga an på att hålla beväringsmönstringarna i städerna, sedan krogarne på landsbygden blifvit stängda, öppet förklara, att jag, långt ifrån att gilla något dylikt, innerligen skulle önska, att dylika mönstringar alltjemt finge hållas på landsbygden i stället för i städerna. Beväringsmönstringar äro fall, då jag skulle vara mycket glad, om icke någon enda möjlighet till bränvinsförsäljning funnes. Men att därför, att några ungdomar — ofta icke så synnerligen många — äro inkallade till mönstring, stänga alla försäljningsställen i en stad på 50 à 100,000 invånare, eller t. ex. här i Stockholm, det vore väl ändå att drifva saken litet för långt.

Jag anser, att samma invändning i ännu högre grad gäller om tingstillfällen. Tingstillfällen i stad kalla icke många flere människor dit än vanligt, öka icke befolkningen i staden för tillfället med så synnerligen många människor. Om man nu, för att skydda 20 à 30 personer från landet för en extra frestelse, skulle tillämpa en undantagslagstiftning för en hel stad, huru stor denna stad än vore, — skulle det vara rimligt — skulle åtgärden stå i någon proportion till det syfte, som genom åtgärden skulle befrämjas?

Om så icke är förhållandet, så återstår endast en sak, och det är, att man, såsom en af motionärerna också antydte, skulle tillgripa den utvägen att låta det gå såsom hittills i de stora städer, der den ifrågasatta åtgärden skulle förefalla allt för orimlig, men deremot till de mindre städerna, till småstäderna utsträcka den lagstiftning, som är gällande för landsbygden. Bevillningsutskottet har saknat all anledning och, som jag antager, äfven förmåga att upp-

draga den gräns, som skulle åtskilja sådana städer, der landets lagstiftning skulle gälla, från sådana städer, der den icke skulle gälla.

Jag tror därför, att kammaren kan nöja sig med den utväg, som i ordningens och nykterhetens intresse redan finnes anvisad, den nemligen att när helst någon särskild anledning förefinnes i en stad att befara oroligheter eller olägenheter af, eller mer än vanlig frestelse till dryckenskap, alla dess utskänkningsställen eller en del af dess utskänkningsställen kunna af dess lokala myndigheter stängas.

*Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)*

Herr *Lilienberg* förenade sig med herr *Herslow*.

Herr *Jansson* i *Krakerud*: Det är verkligen en smula riskabelt att yttra sig i den föreliggande frågan, därför att jag mycket väl på förhand vet, att man kommer att betrakta mig som fiende till nykterhetsverksamheten. Jag tror dock, att man bör tänka sig för mer än en gång, innan man roar sig med att bara demonstrera.

Jag begärde ordet med anledning af herr *Anders Perssons* och äfven en annan talares yttrande, att man borde förena sig om bifall till motionen, icke därför att man hoppades kunna uträtta något dermed, ty motionen kunde i alla fall icke antagas, utan man borde roa sig med en demonstration i denna kammare. Jag får säga, att jag och flere med mig, om det varit i nykterhetens intresse att åstadkomma demonstrationer, mycket väl hade kunnat reservera oss och diskutera och bråka inom utskottet, tills vi fått en trasa af hela bevillningsutskottet, så att vi icke kommit till annat resultat än att i denna kammare demonstrera mot Första Kammaren. Jag tror icke, att det hade varit i nykterhetens intresse att gå till väga på det sättet. Derfor har man inom utskottet sökt sammanjemka meningarne för att åstadkomma något för nykterhetens befrämjande. Om herrarne vilja vara goda och fästa uppmärksamheten vid utskottets betänkande i dess helhet, så torde herrarne finna, att utskottet gått nykterhetsvännernas kraf och önskingar högst betydligt till mötes, och under sådana förhållanden borde man icke söka att uppröra sinnena på dem, som icke hafva samma intresse för nykterhetsrörelsen, som de hafva, hvilka väckt motionerna. Ty man måste, då det gäller lagstiftning angående nykterhetssaken, liksom vid andra frågor, taga hänsyn äfven till olika tänkande. Jag är så mycket mer emot en demonstration, som man nyligen beslutat att bifalla ett tillfälligt utskotts betänkande angående inskränkning i öl- och vinhandeln på landsbygden. Man har anledning att frukta, att, om vi uppträda på ett sådant sätt, det kunde föranleda, att äfven Första Kammaren kunde roa sig med att afslå detta betänkande. Jag tror, att det är viktigt att gå mera sansadt och lugnt till väga, och att man bör vara tacksam för hvad man fått. Ty man har ju den erfarenheten, att man icke kommer långa steg framåt för hvarje riksdag.

Herr *Persson* i *Mörarp*: Jag ber med anledning af den siste talarens yttrande få vädja till kammaren, huru vida jag i mitt yttrande saknade tillbörlig sans. Jag har icke ens nämnt ordet demonstration. Jag sade endast, att jag väl visste, att man denna

Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)

gång icke skulle kunna vinna det mål, som motionären åsyftat, och det var därför som jag icke brydde mig om att yrka återremiss. Men just på det skäl, som utskottet anfört, nemligen att samma princip ligger till grund för inskränkning i utskänkningsrätten i stad och på landet, och att, om något bör ske, det bör göras genom ordningsmaktens ingripande; just på dessa skäl är det som jag, utan att på något sätt vilja roa mig med att demonstrera, trott, att man en annan gång, då denna fråga kommer före, skulle kunna få ett förslag från bevillningsutskottet, som ginge i den riktning, utskottet sjelft anser, att lagstiftningen bör gå. Jag hemställer till kammaren, huru vida vare sig detta yttrande eller de, som häraf gifvits i samma riktning, kunna rubriceras såsom saknande sans eller endast åsyftande en demonstration.

Herr Waldenström: Det var ungefär det samma, som den föregående talaren yttrade, som jag ämnade säga. Jag tror icke, att under diskussionen angående denna fråga någon saknat sans, eller att någons anförande varit egnadt att reta upp sinnet hos någon, om icke möjligen det anförande, som herr Jansson i Krakerud hade. Jag vill för öfrigt påpeka, att man icke kan med skäl sägas droa sig med att demonstrera, därför att man uttalar sig för en opinionsyttring ifrån denna kammare. Allra minst kan man beskyllas för att roa sig med att demonstrera mot *Första Kammaren*. Så vidt jag vet, är herr Jansson i Krakerud den ende, som nämnt ett ord om *Första Kammaren*. Jag tycker därför, att hans yttrande i den delen icke alls var befogadt. För min del skulle jag önska, att denna kammare lugnt och stilla uttalade en opinion. Jag tror, att man kan göra litet mera allvar af utskottets egen ingress, än utskottet sjelft gjort. Omöjligen kan man yrka på att få motionen igenom i hela dess vidd. Men som jag sade förra gången, jag hade ordet, säger jag äfven nu: något steg i den af motionen antydda riktningen hade utskottet kunnat föreslå, med de krafter, öfver hvilka utskottet förfogar.

Herr Svensson från Karlskrona: Ehuru jag varit med om att underteckna motionen, kan jag icke annat än erkänna, att utskottet haft rätt i att afstyrka motionen i dess helhet. Men jag tror dock, att utskottet hade bort i någon mån tillmötesgå motionens syfte. Det är i synnerhet i två fall, som jag anser, att det vore skäl att förbjuda utskänkning af spirituosa utom till episande gäster vid måltider, nemligen då bevaringsrönstring eger rum och då det är allmän rådstuga. Det är visserligen sant, att andra mom. af 25 § lägger i polisens hand att vid större folkamlingar förbjuda utskänkning, men lika sant är, att detta icke alltid iakttages. Funnes det bestämdt, att utskänkning icke finge ega rum vid dylika tillfällen, så vore det bättre.

Jag skall icke göra något yrkande, emedan jag anser det för lönlöst, men jag har ej kunnat uraktlåta att påpeka detta förhållande.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen proposi-

tioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag å densamma och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen. Herr talmannen fann den förra propositionen vara besvarad med öfvervägande ja; men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

*Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)*

Den, som bifaller bevillningsutskottets hemställan i 3:dje punkten af dess betänkande n:o 7,

röstar Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets hemställan, bifallit den ifrågavarande motionen.

Omröstningen utföll med 111 ja mot 71 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Punkterna 4 och 5.

Biföllos.

Punkten 6.

Uti en inom Andra Kamnaren väckt motion, n:o 117, hade af herr P. Waldenström och 60 andra af kammarens ledamöter föreslagits, bland annat, att § 26 mom. 4 i gällande bränvinsförsäljningsförordning måtte erhålla följande ändrade lydelse:

Der särskilda omständigheter föranleda behof af försäljningstidens inskränkning, eger konungens befallningshafvande att på framställning af kommunalstyrelse samt efter magistrats eller kommunalnämnds hörande derom förordna.

Utskottet hemställde emellertid, att Riksdagen icke ville bifalla berörda ändringsförslag.

Efter föredragning af punkten begärdes ordet af

Herr Waldenström: som yttrade: Nog förstår jag, att det är förgäfvets att tala om denna punkt vid denna riksdag. Men det måste i alla fall talas om den äfven nu, ty det är en punkt, som förr eller sednare ovilkorligen — det är min öfvertygelse, och det känner nog flertalet af herrarne på sig — måste gå igenom. Utskottet säger att det icke är klokt att stifta lagar, som man förutser icke skola efterlevas. Ja, om utskottet hade sagt: stifta lagar, som icke kunna efterlevas, då hade jag instämt med utskottet. Men det är min upp-

Angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin.
(Forts.)

fattning, att hvilken lag man än stiftar, i synnerhet angående spirituosa, så kommer den att öfverträdas af många människor, dels till följd af begär efter spritdrycker, dels till följd af usel vinningslystnad, som drifver somliga att lägga ut snaror för andra för att sjelfva skörda guld på deras ruin. Men icke skola vi därför låta bli att lagstifta.

Vidare säger utskottet, att så länge som hos särskilda samhällsmedlemmar en olika uppfattning finnes i afseende på användandet af spritdrycker, bör man icke fastslå lika tidsbestämmelser för dem alla, emedan det i många fall skulle verka som ett högst onaturligt tvång och medföra öfverträdelser, utan att ordningsmagten skulle känna sig uppfordrad att ingripa för att beifra dessa öfverträdelser. Det är mycket illa att man om ordningsmagten kan hysa den tanken, att den icke skulle vara villig att beifra vissa lagöfverträdelser, och jag vet icke, om man egentligen har anledning att tänka så om den ordningsmagt, som finnes hos oss.

Slutligen tillägger utskottet, att motionärerna ej ens påstått, att de myndigheter, åt hvilka enligt gällande förordning lemnats befogenhet att, der omständigheterna så påfordra, medgifva utsträckning i de lagbestämda tiderna för brännvinsförsäljningens utöfvande, icke med tillbörlig samvetsgrannhet hafva utöfvat denna magt.

Ja, det förstår nog herr talman, att man icke precisat kan i en motion komma fram med dylika påståenden. Det är emellertid *principiellt* oriktigt, att konungens befallningshafvande skall hafva magt att medgifva sådana eftergifter i de inskränkande bestämmelser, som sjelfva lagen innehåller, att denna blir af nästan noll och intet värde. Jag tror för öfrigt, att det icke kan vara synnerligen behagligt för konungens befallningshafvande att innehafva en sådan magt och till följd deraf vara utsatt för ständigt återkommande petitioner om utsträckning af utskänkningstiderna. Att nödgas gifva sitt bifall till dem måste för en nykterhetsvänlig land-höfding vara högst obehagligt; och att säga nej till dem samt motstå alla påtryckningar af petitionärerna, det måste också kännas obehagligt. Jag vet åtminstone, att icke alla lands-höfdingar känna sig trakterade af att hafva denna rättighet, samt att somliga bland dem skulle med glädje se, om de blefve befriade från densamma och dermed äfven från de svårigheter, i hvilka den ofta försätter dem.

Men om det å andra sidan skulle blifva på allvar fråga om att anföra bevis på, att konungens befallningshafvande i praxis icke alltid gått till väga med den försigtighet, som önskligt vore, då det gällt att bevilja utskänkningstidens utsträckning eller rättighet till någon särskild eller tillfällig utskänkning, så skulle man väl ock kunna framdraga några exempel i det hänseendet. Det har för icke så lång tid tillbaka, utan endast för några dagar sedan inträffat i sjelfva den stad, som representeras af, bland andra, bevillningsutskottets ärade ordförande, nemligen Malmö, att konungens befallningshafvande bifallit tre af de förnämsta restauratörernas ansökningar om utskänkningstidens utsträckning till klockan tolf på natten. Man må väl med anledning deraf säga, att om det verkligen förefinnes ett behof för en viss klass af människor i nämnda stad att sitta på nobis till klockan tolf på natten, så borde konungens befallningshafvande gent emot dem

begagna sin magt snarare till att inskränka än till att utsträcka utskänkningstiden.

Vidare vill jag omnämna, att för ett par veckor sedan hölls i Jönköping en basar för pauvres honteux i en af det högre elementarläroverkets lokaler, nemligen gymnastiksalen. Tillställarne af denna basar begärde af konungens befallningshafvande rättighet till utskänkning af spirituosa under den tid basaren hölls öppen. Konungens befallningshafvande medgaf detta; och så hände det sig, att utskänkning hållits i en af Sveriges allmänna läroverks lokaler. Det återstår nu att få se, att detta upprepas i någon kyrka.

*Angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin.
(Forts.)*

Vidare anförde

Herr Wavrinsky: Innan jag inlåter mig på några realiteter i denna grannliga och i många hänseenden viktiga fråga, så skall jag be att få afgifva den försäkran, att jag icke är någon förbudsvän nolens volens, med mindre än att det allmänna rättsmedvetandet står i jembredd med förbudslagstifningen i fråga; ty om icke så är förhållandet, så anser jag, att förbud, såsom här ur nykterhetens synpunkt, långt ifrån att leda till målet, tvärt om äro rent af farliga och förkastliga. Jag vill emellertid påstå, att om lagstifningen i allmänhet skall stå i nivå med det allmänna rättsmedvetandet, så bör den också dermed hålla jemna steg äfven på det område, som nu utgör föremål för öfverläggningar. Äfven på detta område har rättsmedvetandet gått ett och annat steg framåt, ehuru det för lagstifningen icke varit möjligt att följa med.

När man slår upp Första Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3, rörande en af herr Casparsson väckt motion »om tillsättande af en kommission af sakkunnige män för att utarbeta förslag till vårdanstalter (asylor) för sinnessjuka i den utsträckning, hvori sådana kunna befinnas vara af behofvet påkallade» så finner man å sid. 7 en uppgift på, huru stora utgifterna varit för tillbyggnad och nybyggnad af hospital i riket. År 1874 byggdes sådana för 900,000 kr., år 1875 för 700,000 kr., år 1876 för 200,000 kr., år 1877 för 300,000 kr., år 1878 för 350,000 kr., och så vidare till något vexlande belopp, så att år 1889 summan uppgick till 430,750 kronor. Vid innevarande års riksdag har Kongl. Maj:t äskat 340,000 kr. till fortsättning af arbetena å hospitalet vid Piteå och till byggnaden vid Vadstena hospital. Går man till fängvårdsstyrelsens sista årsberättelse, så finner man, att af fångar, som förvarades i fängelserna, hafva 75 proc. antingen under rusets direkta inflytelse eller genom att vara mer eller mindre notoriska drinkare förfallit i brott; och om jag vidare fullföljer undersökningen i samma syfte, så framgår klart, att man förutom dessa fall, om man med vaken blick ser sig omkring, skall finna åtskilliga yttringar af, jag vill icke säga sinnesrubbing, men afvikelser från normala sinnestillståndet, som kunna tillskrifvas rusdryckernas inflytande, jag menar sådana fall, som benämnas hypokondri, lefnads-trötthet, ända ned till ett andligt proletariat. Jag tänker mig äfven en annan art af menniskor, som icke äro, noga räknadt, normala, hvilka omtalas i en skämttidning, ett af de ledande organen inom denna

Angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin.
(Forts.)

branche i vårt land. Tidningen omnämner, hurusom en chanssonette-sångerska, då hon uppträdde för sista gången inför publiken här i Stockholm och dervid upprepade gånger inropades samt öfveröstes med ynnestbevis och blombuketter, slutligen, när hon för väl tjugonde gången inträdde, yttrade: »farväl, jag glömmer aldrig Stockholm och stockholmarne», och dervid tillägger tidningen: »ja, det tror jag väl, när man en gång varit på ett därhus, så glömmer man det aldrig. Jag instämmer visserligen icke med detta skämt i allo, men der är icke allt oberättigadt och icke heller allt skämt, det är nog åtskilligt allvar på botten, och det tar jag fasta på. Jag tog nyligen del af en fransk vetenskapsmans undersökningar om förhållandet mellan alkoholförbrukning och vansinne. Fallen af vansinne hade sedan 1872 ökat med 30 procent; och denne vetenskapsman säger, att, om det fortfar på detta sättet, skall det snart blifva lika så många vansinniga som kloka. Gå vi nu tillbaka till svenska förhållanden, finner man af samma tillfälliga utskotts utlåtande, att i Sverige funnos år 1888 7,068 vansinniga och 5,366 idioter, och utskottet säger: »förmodligen kommer man sanningen temligen nära, om man antager att i vårt land, liksom i Europa i allmänhet, 3—4 om icke 5 sinnessjuka belöpa sig på hvarje tusental invånare, dervid dock jemväl de idioter, som äro i behof af anstalts vård, medräknas. Vi skulle således hafva minst 14,250 sinnessjuka» — *oberäknadt en mängd idioter*. Främst i »uppgiften på antagliga orsaker, under hvilkas inflytelser sinnessjukdomar kunna anses hafva uppkommit bland de å rikets samtliga hospital under 1889 intagne» möter oss: »missbruk af spritdrycker». Då jag sade att det var en grannlaga och ömtålig fråga, kan det naturligtvis icke falla mig in att skriva det växande antalet fall af vansinne och själssvaghet ensamt på våra dagars rusdrycksförbruknings konto. Jag vill tvärt om erkänna, att rusdrycksförbrukningen torde hafva af-tagit i vårt land. Hur kan det då förklaras, att dock på samma gång de olyckliga följderna af rusdryckerna af alla samvetsgranna vetenskapsmän förklaras vara i stigande? Jo, helt enkelt på grund af ärflighetens obevekliga lag; det är gamla synder, som gå igen på barnen i tredje och fjerde led. Af bryggeriföreningens betänkande ser man, huru alkoholförbrukningen växer med det ekonomiska välståndet: således på samma gång vi sträfva efter välstånd, riskera vi att förbrukningen af alkohol stiger. Detta betänkande tyder också på, att nykterhetsföreningarnas arbete icke har något väsentligt inflytande, när det gäller att fullständigt undandraga nationen inflytelserna af ärflighetens obevekliga lag på ifrågavarande område. Det är helt enkelt och framför allt den bland ungdomen märkliga, *nedärfda* vanan, *sedan* att tillbringa sina lediga stunder vid glaset dag ut och dag in, som utöfvar dessa olycksbringande inflytelser. Främlingar, som komma till vårt land, uttrycka ofta sin förvåning öfver att svenskarne hafva råd att ständigt sitta ute och pokulera. Skulle detta pokulerande inskränka sig till, såsom hos danskarne, att sitta ute en hel afton vid sin sejdöl, skulle det icke vara så mycket att säga derom ur ekonomisk synpunkt. Men så är det icke.

Deraf att Kongl. Maj:ts befallningshafvande har rätt och i följd af opinionen ofvanifrån känner sig tvungen att gifva utsträckt tillstånd

till de »bättre krogarne», blir följden den, att klasskilnaden, som är så stor i våra tider, en klyfta, hvilken dagligen vidgar sig, deraf får ny näring. Men kan det sägas att de lyckligt lottade klasserna hafva en större uppgift, är det just här, då de hafva att genom sitt exempel mana till efterföljd. Det är just för detta bättre exemplet jag tager till orda, icke i förhoppning att för närvarande kunna inverka på kammarens beslut och få denna fråga att mogna, utan för att ha uttalat mig till protokollet, så att det skall visa sig, att åtminstone någon af kammarens ledamöter är orädd nog att fullständigt uttala nykterhetsifrnens mening om dryckesseden, äfven om han komme att därför ådraga sig tillmälet »nykterhetsfantast». Med denna uppfattning skall jag också lugnt fortfara att verka till förändrad stämning, när frågan återkommer; det är en samvets sak för mig, att i likställighetens och det goda exemplets, i det allmänna bästas intresse, något göres för att gå till mötes de berättigade fordringar, hvilka i detta hänseende framställas.

Jag har denna gång intet yrkande att framställa, herr talman.

Herr Herslow: Jag hemställer, om det skulle vara alldeles omöjligt att, då det är fråga om nykterhet, då det gäller att pröfva olika bestämmelser, som af utskottet äro tillstyrkta eller afstyrkta, hvarvid utskottet alltid syftat till befrämjande af nykterhetens sak — jag hemställer, om det skulle vara alldeles omöjligt att behandla dessa nykterhetsfrågor nyktert. Är det icke omöjligt, tycker jag icke det är skäl att genast bringa diskussionen in på den hetsiga ståndpunkt, som de siste talarne gjorde. Jag tycker icke, att det sätt, hvarpå talaren från Gefle slutade, icke det sätt, hvarpå talaren från Stockholm började, äro fullt lämpliga, om man vill på öfvertygelses väg vinna något för ett stort sedligt ändamål. Hvad hafva vi här att skaffa med hospitalens nödiga utvidgning eller fångelsernas allt talrikare skördar? Talet derom kan väl icke passas in på den fråga, som på denna punkt är före till behandling. Här är egentligen nykterhetssaken icke alls på tapeten. Hvad här föreligger är frågan om olika lefnadsvanor, och huru vida menniskor med ett sätt att indela sin tid skola vara fullt befogade att göra sig till herrar öfver och dekretera om andra menniskors vanor och sätt att indela sin tid. Det är ganska rimligt, att på många ställen utskänkningsställena stängas kl. 8 och på andra ställen kl. 10, medan i de större städerna — åtminstone torde det icke vara denna kammare alldeles obekant — dagens stunder hafva glidit allt mer och mer åt natten, så att både nöje och arbete komma många timmar senare än på landet. Särskildt i Riksdagen, der vi ibland hafva aftonplena, som räcka till kl. 11 eller 12, torde herrarne kanske kunna sätta sig in i den tanken, att man kan känna sig hungrig, och om man vill taga sig en sup till maten, om man har det till vana, så borde det icke vara större synd, om man här i Stockholm tager sig den supen kl. $\frac{1}{2}$ 12, än då man i sin hemort gör det kl. $\frac{1}{2}$ 8. Det är helt enkelt fråga om att låta menniskor behålla de lefnadsvanor och den tidsindelning, som de funnit lämpliga eller som förhållandena ofta påtvinga dem äfven mot deras vilja.

Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)

*Angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin.
(Forts.)*

Äfven de varmaste nykterhetsvänner kunna icke neka, att bevillningsutskottet vid denna, liksom vid flera andra riksdagar följer dem steg för steg. Vi gå med dem, så långt vi kunna, men vi hvarken kunna eller vilja gå med på allt hvad herrarne föreslå eller diktera och som skulle innebära ett förtryck mot en stor del af befolkningen. Man gör med sådant saken ingen nytta. Mia lifiga öfvertygelse är, att, vill man bringa en god sak i misskredit, skall man bara marschera på efter anvisningarna i de längst gående motionerna.

Jag tror, att herrar nykterhetsvänner kunna vara nöjda med hvad som för deras sak utverkats i fjerde och femte punkten; i sjetten punkten kunde det icke ske utan att göra sjelfva rörelsen och sträfvan den skada, och det har utskottet icke ansett sig kunna göra.

Den näst föregående talaren erinrade om fall, då efter hans uppfattning konungens befallningshafvande icke med all önskvärd noggrannhet och omsorg använt den magt, som är lagd i hans hand, och han citerade dervid särskildt konungens befallningshafvande i Malmöhus län. Jag tror icke att i hela kretsen af konungens befallningshafvande skall finnas en mera allvarig vän af nykterhetens sak än just denne landshöfding. Under många år före hans tid var i Malmö utskänkning medgifven till kl. 12. Under de två eller tre sista åren har den nuvarande landshöfdingen inskränkt den till kl. 11. Men oägenheterna af denna inskränkning blefvo i en stad som Malmö så stora, att han mycket mot sin vilja ansåg sig icke kunna blunda för de positiva svårigheterna, som detta arrangement väckte. Det är alls icke fallet att han, såsom man nys här fick höra, dervid gaf vika för »vinstbegäret» hos någon eller »utpreglad superilust» hos andra, utan det var därför att människors vanor och sätt att indela sin tid, att vaka och sova voro på så många håll besvärade oah pinade genom en åtgärd, som i sjelfva verket af de flesta måste anses icke ens göra nykterhetens sak någon nytta. Ty om man stänger kl. 11 eller kl. 12 på ett värdshus, som endast är afsedt för dem, bland hvilka »berusing» väl ändock ytterst sällan förekommer, bör vara temligen likgiltigt. Men man kan t. ex. hafva suttit länge vid sitt arbete, varit på teatern eller på något sammanträde, såsom inom stadsfullmäktige, hvilka hos oss ofta sitta till öfver 11 på aftonen, och då skall man icke efter denna tid kunna få, derest man så önskar, hvad visserligen åtskilliga här kalla gift, men som de flesta människor betrakta såsom ett ganska oskyldigt njutningsmedel? Ännu hafva vi nemligen icke minsta rätt att dekretera det syndigt och skadligt, der det brukas måttligt och förståndigt. Det kan väl då icke heller göra någonting, om man kan få det kl. 11 på aftonen, när man icke förr blifvit ledig och i alla fall icke brukar lägga sig före kl. 12. Blir detta i minsta mån mera omoraliskt, än att den, som lägger sig kl. 9, tager sitt glas punsch kl. 7 eller 8?

Vill man behålla nationens sympatier för en rörelse, som är god till sina principer och värd all framgång, så bör man icke rusa åstad och med ens göra inskränknin gar på alla håll.

Jag anhåller om bifall till bevillningsutskottets afstyrkande förslag. fullt förvissad att man genom bifall dertill mera främjar nykterhetens sak i vårt land än genom ett bifall till motionärernas framställning.

Herr Zotterman: Jag skulle icke i denna fråga hafva besvärat kammaren med något anförande, derest jag icke från nykterhetsvännerna i 3 af de städer, som jag representerar, fått emottaga petitioner med begäran, att jag måtte understödja de nykterhetsmotioner, som i denna kammare blifvit väckta, särskildt herr Waldenströms m. fl. motion. I en af petitionerna har man särskildt fäst sig just vid hvad denna punkt 6 handlar om, eller konungens befallningshafvandes rätt att ändra lagen om vilkoren för försäljning af bränvin. Petitionärerna hafva nemligen ansett, att just genom den rätt, som 4 mom. af 26 § lägger i denna myndighets hand, omintetgöres i sjelfva verket den af Konung och Riksdag antagna bestämmelsen i 3 mom. af samma paragraf äfvenså den i 2 mom. För min del kan jag så mycket hellre åberopa dessa petitioner, som jag i hufvudsak delar de deri uttalade åsigter.

På sid. 14 säger utskottet, att motionärerna icke kunnat påstå, att konungens befallningshafvande icke med tillbörlig samvetsgrannhet utöfvat denna magt. Icke heller jag kan påstå detta, men jag vill dock såsom en illustration härtill anföra något, som hände i Vadstena. När lagen mot utskänkning af bränvin å sön- och helgdagar utfärdades, hade denna utskänkning i Vadstena redan varit förbjuden i öfver 20 år, men just då den nya författningen trädde i kraft, höllo vi på att få en dylik utskänkning på grund just af bestämmelserna i § 26 mom. 4. Vi undgingo det visserligen derigenom, att stadsfullmäktige vägrade tillstyrka en dylik ansökan, men huru konungens befallningshafvande skulle beslutat, om frågan kommit dit, derom kan jag icke yttra mig. Exemplet är i alla fall talande nog.

Jag inser visserligen svårigheten att kunna i detta afseende stifta en lag, som bestämdt skall gälla för alla samhällen med deras olika förhållanden, och jag vill icke helt och hållet fräntaga konungens befallningshafvande den rätt, som detta 4 mom. tillerkänner honom, men jag tror icke att det kan vara lagstiftarens mening, att denna magt skall vara sådan, att den neutraliserar Konungs och Riksdags beslut.

Jag hade väntat, att motionären skulle yrka återremiss för att få någon förändring till stånd, men då han nu icke gjort det, skall icke heller jag göra det. Jag har emellertid velat till protokollet uttala min åsigt i detta fall. Skulle en återremiss komma i fråga, skall jag rösta därför.

Herr Waldenström: Det är helt naturligt, att man skall blifva ansedd för att vara utan sans, när man förfäktar en sådan mening, som jag riksdag efter riksdag stridt för, och hvars rättighet jag aldrig kunnat finna blifvit på nöjaktigt sätt vederlagd. Herrarne torde emellertid erinra sig, att år 1885 framlade Kongl. Maj:t en proposition om förändrad lagstiftning rörande vilkoren för försäljning af bränvin, och i denna var konungens befallningshafvandes magt att utsträcka utskänkingstiden borttagen. De i statsrådsprotokollet därför anförda skälen voro ock så talande, att jag tror det skall vara svårt att på ett tillfyllestgörande sätt vederlägga dem. Jag har derfor också i min motion hänvisat till berörda anförande till statsråds-

*Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.*

(Forts.)

Angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin.

(Forts.)

protokollet, såsom utskottet jemväl påpekat. Nu vill jag fråga: var Kongl. Maj:t utan sans, då han föreslog en brännvinförsäljningslag, hvari icke meddelas någon rätt för konungens befallningshafvande att utsträcka den bestämda utskänkningstiden? Jag tror det icke.

Nu säger man, att borttågande af denna rättighet skulle vålla ofantligt stora svårigheter. Ja, mine herrar, när har icke detta argument framhållits? Ilvilka oerhörda svårigheter skulle det icke på sin tid vålla att borttaga husbehofsbränningen? Hvilka svårigheter skulle det icke medföra, när man borttog krogarne på landsbygden? Men tänk, huru lugnt det ändå gått för sig. Genom 1885 års lag förbjöds utskänkning under tid för allmän gudstjenst. Då fann en del innehafvare af utskänkingsrättigheter här i Stockholm, att det vore alldeles orimligt, att deras lokaler skulle stängas under ottesångs- och aftonsångsgudstjensterna, och de skrämde till den grad upp Kongl. Maj:t, att han vid 1886 års riksdag framlemnade en proposition om, att utskänkingsställena skulle kunna få hållas öppna under dessa smärre gudstjenster. Öfverståthållaren förklarade också, att om icke detta medgäfvos, skulle hela Stockholms polisstyrka icke räcka till att hålla lagen vid magt. Rikslagen vägrade emellertid att gå in på Kongl. Maj:ts förslag, och jag tror att Stockholms poliscorp^s räckt till. Inga olägenheter hafva försports. År 1885 väcktes äfven motion om, att utskänkning på lägerplats skulle förbjudas. Dåvarande statsministern och ännu mera krigsministern, hvilken vi för närvarande hafva äran att räkna såsom ledamot af kammaren, uttalade stora betänkligheter mot en sådan lagstiftning. Den skulle leda, hette det, till förfärliga missbruk, lönkrögeri och jag vet icke allt hvad. Emellertid beslöt Riksdagen det, och Kongl. Maj:t sanktionerade beslutet. Jag tror icke, att detta beslut på någon lägerplats visat sig annat än godt.

På samma sätt är det äfven nu. Man tycker att, om konungens befallningshafvande skulle förlora här omhandlade rättighet, skulle det uppstå stora svårigheter, missbruk och lagöfverträdelse. Nå väl, hvilka vore det då, som skulle öfverträda denna lag? Vore det den stora arbetarebefolkningen? Nej! Dess utskänkingsställen stängas i allmänhet redan kl. 8, och man har icke hört någon klapan deröfver från denna befolknings sida, eller att den begärt utskänkningstidens utsträckning till $\frac{1}{2}$ 9 eller dylikt, utan den har nöjt sig med hvad som beslutits. Jag är också viss om, att derest man stängde de sämre krogarne kl. 6, skulle arbetarne icke hålla något sammantråde för att protestera deremot. Men hvilka skulle då ställa till buller och öfverträda lagen, då det icke vore arbetarne? Kan det möjligen vara den bildade delen af samhällets medlemmar, de som på grund af sin ställning och sin bildning göra anspråk på att vara den bästa delen af befolkningen? Herrarne torde sjelfva svara på denna fråga. Jag tror emellertid icke, att någon fara derigenom skulle uppstå, ty jag har icke så dålig tanke om denna del af vår stadsbefolkning.

Herr Herslow sade, att det är orimligt att dekretera, att menniskor icke skola få taga sig en sup till smörgåsen efter en viss tid på dagen. Men hvem har velat dekretera något sådant? Icke hafva vi sagt, att man icke skall få taga sig en sup kl. 2 på natten, der-

för att vi icke vilja tillåta *utskänkingsställena att vara öppna till kl. 2*. Detta är två skilda saker. Hvertill tjenar det att blanda ihop dem? Han sade äfven, att det väl icke kunde vara större synd att taga sig en sup $\frac{1}{2}$ 12 på natten än $\frac{1}{2}$ 12 på dagen. Nej, hvem säger det? Han kunde lika gerna hafva sagt, att det icke är större synd att taga en sup kl. 3 på natten än kl. 3 på eftermiddagen. Men dermed har han alls icke bevisat, att det är lämpligt att hafva *utskänkingsställena öppna till kl. 3 på natten*. Jag tycker att ett sådant sätt att bevisa bevisar just motsatsen af hvad man vill.

Jag nämnde i mitt förra anförande om de obehag, som den åt konungens befallningshafvande lemnade rättigheten måste medföra för samme konungens befallningshafvande, och herr Herslow har nu konstaterat rättigheten af hvad jag sade. Herr Herslow talade nemligen om hvilka obehag konungens befallningshafvande i Malmöhus län haft deraf. Det var omöjligt för honom, sade herr Herslow, att motstå, icke »superibegäret» eller »vinningslystnaden», nej, utan vissa personers *vanor*. Ja, mine herrar, det beror endast på hvilka glosor man använder för att beteckna samma sak. Konungens befallningshafvande i Malmö, som enligt herr Herslows åsigt är en af våra mest nykterhetsälskande landshöfdingar, har nödgats gifva efter, emot sin vilja, för befolkningens *vanor*. Tänk, om han nu varit af med rättigheten att bevilja utskänkning! Då hade han ock sluppit ifrån detta obehag. Jag tycker, att samtliga konungens befallningshafvande borde petitionera om att slippa ifrån denna rättighet, som nu medför mera obehag än nöje för dem och bestämdt intet gagn för folket.

Jag skall icke göra något yrkande, allra minst nu, då Första Kamraren redan bifallit utskottets förslag, men jag vill hafva sagt detta till protokollet. Frågan kommer nog igen en annan gång; och någon gång skall den vinna gehör, derom är jag öfvertygad.

Häruti instämde herrar *Ekman* och *Beckman*.

Herr Svensson från Karlskrona: I motsats till de föregående talarne skall jag be att få framställa ett yrkande, nemligen om afslag på utskottets hemställan och bifall till motionen. Konung och Riksdag hafva antagit denna lag, hvars 26 § 4 mom. är af följande lydelse: »Der särskilda omständigheter föranleda behof af inskränkning eller utsträckning af de här ofvan i denna paragraf bestämda tiderna för bränvinsförsäljnings utöfvande, eger konungens befallningshafvande i förra fallet på framställning af kommunalstyrelse samt i alla händelser efter magistrats eller kommunalnämnds hörande derom för ordna.» Det synes mig som om detta stadgande endast afsåge ett undantagsförhållande, då det öfverlemnats åt Kongl. Maj:ts befallningshafvande att bestämma, huru vida några *särskilda omständigheter* föranleda utsträckning af tiden för utskänkningens utöfvande. Men detta undantagsförhållande tycks icke längre vara ett undantagsförhållande, utan tvärt om allmän regel. I allmänhet är försäljningstiden för de s. k. bolagskrogarne i städerna ganska betydligt inskränkt. Dessa krogar frekventeras af den lägre befolkningen. I det sam-

Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)

hålle jag tillhör är föreskrifvet, att de skola stängas kl. 8 på aftonen under vintern och kl. 9 under sommaren. Jag har icke hört några klagomål från den arbetande befolkningen deröfver, att den tid, som i detta afseende eljest blifvit bestämd i lagen, för denna klass af medborgare inskränkts. Deremot har jag hört klagomål öfver att å de finare krogarne, som frequenteras af de så kallade bättre klasserna, utskänkning tillåtes senare än hvad lag i allmänhet stadgar, eller efter kl. 10 på aftonen. Till att börja med ville man hafva denna tid utsträckt till kl. $\frac{1}{2}$ 12, men härpå gick konungens befallningshafvande dock icke in, utan föreskref, att vissa ställen skulle få vara öppna till kl. 11, och detta tolkades så, att bränvinsutskänkning under denna tid också var tillåten. Då dessa ställen besökas af den mera bildade delen af befolkningen, så tycker jag att den skulle kunna pålägga sig den uppoffringen — om det för öfrigt skall vara någon uppoffring — att afstå från intagandet af spirituosa utöfver den i lagen bestämda tiden, så mycket mera som denna del af befolkningen fordrar, att arbetarne, hvilka anses sakna bildning, skola vara med om en minskning i de bestämmelser, som äro gällande. Man kan verkligen ha rätt att fordra, att den på en högre bildningsgrad stående i dylika fall bör med godt föredöme föregå den, som befinner sig på en lägre bildningsgrad. Jag tror också att en så billig begäran som den i denna punkt framställda icke skall möta något motstånd inom denna kammar, och anhåller jag därför att få yrka bifall till motionen och afslag på utskottets hemställan.

Herr Jansson i Krakerud: Det var med en viss tvekan jag förra gången begärde ordet, och jag har gjort det med tvekan äfven nu, så mycket mer som jag af misstag begagnade något starka uttryck, då jag sist yttrade mig. Jag ber dock få erinra, att jag tror icke att jag sade, att de herrar, som yttrat sig före mig, hade sagt »att vi skulle roa oss med en demonstration», utan jag sade, »*vill* man roa sig med en demonstration.» Således får det stå för min egen räkning, om jag begick något misstag i den vägen.

Beträffande det mig påbördade uttrycket »utan sans», kan jag icke påminna mig att jag yttrade, att någon af herrarne talat utan sans. Min mening var åtminstone att säga att jag ansåg, att nykterhetsvännerna borde gå sansadt till väga, så att de icke skämde bort sin egen sak. Jag hade dervid naturligtvis tanken fäst på hvad som komma skulle, beroende derpå att nykterhetsvänner ofta i sin ifver begå misstag, som, enligt mitt förmenande, mera skada än gagna denna verksamhet.

Hvad nu beträffar den föredragna punkten, skall jag mycket lifligt instämma med herr Waldenström deri, att det icke skall uppstå några svårigheter för vare sig den ena eller den andra, om det behagar Riksdagen att bifalla motionen. Men det förhåller sig ju så, att den s. k. öfverklassen har för sed att begagna spirituosa endast om aftnarne, under det att den lägre befolkningen börjar suppa på förmiddagen. Om nu motionen bifalles, och sålunda konungens befallningshafvande fräntages rättigheten att lemna tillstånd till utsträckning af försäljningstiden, så har man att befara, att de herrar, som

vilja hafva sin punsch om qvällarne, icke skola gå med på att inskränka tiden på något ställe, utan i stället må hända besluta att utsträcka tiden för alla krogar. Det synes mig för den skull, som man icke skulle handla i nykterhetens intresse, om man motsätter sig dessa herrars anspråk, ty de underkasta sig utan tvifvel ännu icke att afstå från sin punsch om qvällarne. Jag vill betona, att jag för min del gerna vill vara med om att taga ifrågavarande rättighet från konungens befallningshafvande, men när man har att välja mellan antingen att utsträcka tiden i allmänhet för alla krogar eller att låta de nuvarande bestämmelserna kvarstå, synes klokheten bjuda att foga sig efter omständigheterna.

*Angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin.
(Forts.)*

Det kan ju synas underligt, att jag, då jag hyser de åsigtter jag nu uttalat, icke reserverat mig mot utskottets betänkande. Orsaken härtill har emellertid varit den, att jag ansett, att jag derigenom möjligen skulle kunna skänka den för mig viktigaste saken här vid lag, nemligen att få tiden inskränkt på de lägre krogarne. Jag skall icke heller nu göra något yrkande, utan har endast velat meddela, huru jag för närvarande fattat situationen i föreliggande fråga.

Herr Hedin: Jag kan mycket väl fatta herr Waldenströms tankegång och jag har för min del icke mycket att invända mot hans resonnement. Men då man har sökt att göra den fråga, som för ögonblicket behandlas, till oändligt mycket större än den i sjelfva verket är, och för det ändamålet sökt åstadkomma en statistisk sifferbevisning, finner jag det icke vara alldeles ur vägen att påpeka, att nakna statistiska siffror kunna vara mycket farliga att hanskas med, och att man för att använda dem rätt och ur dem draga behöriga konklusioner behöfver förstå deras innehåll och deras förutsättningar.

Statistiken är icke till namnet och kanske icke heller till anspråken en helt och hållet modern vetenskap. Men i den meningen är den helt och hållet modern, att de väl anordnade statistiska primärundersökningar, som äro utmärkande för vår tid, härröra från de senaste årtiondena. Nu är vidare förhållandet det, att för närvarande sträcker sig den af staten anordnade statistiska undersökningen öfver en mängd stora samhällsområden, öfver hvilka, om vi gå några tiotal af år tillbaka och ännu mer om vi gå ett halft eller ett helt århundrade tillbaka, vi absolut icke hafva någon statistik, men så mycket mer af öfverdrifna förmodanden. När man nu företager sig att draga slutsatser af helt färska statistiska siffror, som blott omfatta en relativt kort tid, på områden, der förut ingen statistik funnits, och tror sig upptäcka ett förfärande missbruk, som tilltager i stark progression, så blir detta en falsk slutsats, ty det missbruk, man tror sig hafva upptäckt, kan hafva existerat i mycket större grad förr, ehuru man saknat kannedom derom. Jag skall illustrera detta med ett exempel, som jag vill inleda med att berätta en anekdot, hvilken har den förtjensten att vara fullt historisk och kunna af hvar och en konstateras.

Det är nu 50 år sedan vårt land besöktes — jag vore frestad att säga hemsöktes — af en utländing, hvilken sedermera på det

Angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin.
(Forts.)

verldsspråk, som var hans modersmål, framstälde den skandinaviska halföns bebyggare såsom det sedeslösa folk — jag minnes icke, om han sade i hela världen, men i allt fall i Europa. — Denne man var Alexander Laing. Han hade studerat statistiken han också, den svenska brottmålsstatistiken. Såsom herr talmannen känner ännu bättre än jag, företedde denna statistik tills för icke så många år sedan den ledsamma egenskapen, vid jmförelse med den europeiska brottmålsstatistiken, om jag får begagna det uttrycket, att den sammanförde under namn af *brott* allt, som i den utländska uppdelas i gröfre brott, mindre brott och polisöfverträdelser. När nu Laing under rubriken brott tog med allt, för hvilket man fälles till obetydliga böter, såsom till exempel uraktlåtenhet att sopa gatan och alla fylleriförseelser, så kom han vid jmförelse med andra nationer till den föreställningen, att här begingos flera brott och herskade större sedeslöshet än i något annat af honom känt land. Inom denna 3:dje kategori af lagöfverträdelser, som i den utländska statistiken har namn af *contreventions* och som man ej der kommit på den tiden att benämna med ett ord motsvarande det svenska ordet *brott*, ingingo äfven fylleriförseelser. Och nu kommer jag till mitt exempel. På den tiden, då — jag vet icke om uttrycket är öfverdrifvet — hela nationen var hängiiven åt fylleri, då det icke var någon skam för en biskop att ragla på gatan, och då man började vänja barnen i vaggan att smaka brännvin, på en tid, då Sveriges folk till antalet var 1,000,000 eller 1,200,000 personer mindre än nu och då Kongl. Maj:t i en proposition till 1853—1854 årens Riksdag beräknade den årliga bränvinstillverkningen, d. v. s. den årliga bränvinsförbrukningen, till 36,000,000 kannor, på den tiden var de åtalade fylleriförseelsernas antal en obetydlighet mot hvad det sedan blef i raskt stigande progression. Denna progression roade, märkvärdigt nog, en person, som under en lång följd af år skötte den officiella statistiken i justitiedepartementet. Ty han var en stor bränvinsfiende; jag begagnar öfver det ordet i stället för nykterhetsvän, som jag eljest hör begagnas i tid och framför allt i otid. Honom glädde det att se dessa stora siffror. Ty i hans ögon var detta tilltagande antal af åtalade fylleriförseelser ett bevis på dryckenskapsmissbrukets tilltagande, och för honom var detta något tilltalande, därför att han derigenom fick argument att använda. Men var det rimligt detta sätt att gå till väga? Var det rimligt att under en tid, då sederna förändrats så som med och efter den nya bränvinslagstiftningens införande på början af 1850-talet, då fylleriet började stämplas såsom en skam äfven hos personer, på hvilka man icke hade de allra största anspråk, och då en mängd personer ofta kunde våga göra sig skyldiga till fylleriförseelser, därför att de voro ovana att förtära rusdrycker och kanske därför råkade ut för ett åtal efter att hafva förtärt en eller två supar, var det rimligt, säger jag, att på den tiden, då bränvinsförtäringen gick ned till hälften eller tredjedelen mot hvad den var förut vid en mycket lägre befolkning, i tilltagandet af dessa siffror på åtalade fylleriförseelser se ett bevis på rusdrycksmisbrukets tilltagande? Detta exempel torde vara värdt att besinna, då man anför statistiska siffror i ett ämne sådant som detta.

Sedan öfverläggningen härmed förlarats slutad, samt herr talmannen till proposition upptagit de gjorda yrkandena, biföll kammar-
ren utskottets hemställan.

*Angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin.
(Forts.)*

Punkten 7.

Bifölls.

I punkten 8 hemställde utskottet,

att mom. 2 i förevarande förordnings 13 § måtte erhålla följande ändrade lydelse:

2. Rättighet till utskänkning å passagerarefartyg sökes hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande i det län, hvarest fartygets rederi har sitt hufvudsäte. Sådan utskänkning må endast ega rum till förtäring ombord å fartyget och må, under det fartyget ligger i hamn eller angör land, allenast ske till besättningen och till dem, som i fartygets restaurationslokal intaga måltid; egunde Kongl. Maj:ts befallningshafvande att jemväl i öfrigt beträffande utskänkningen föreskrifva de inskränkingar, som kunna finnas nödiga.

Efter uppläsande häraf yttrade

Herr Herslow: Jag skall be att få hemställa om en ändring i denna punkt.

I Första Kammaren gjordes vid hela detta betänkande blott en anmärkning, och det var en fackanmärkning. Der funnos ett par i navigation väl förfarna herrar, som förklarade att bevillningsutskottet, i saknad af nödig kannedom i den vetenskapen, begagnat ett uttryck, som icke vore korrekt. »Angöra land» lærer betyda: taga landkänning, få land i sigte. Men det kan naturligtvis icke vara meningen att redan då all utskänkning skulle vara förbjuden. Derför ändrades det nämnda uttrycket i Första Kammaren till *vid land*. Jag anhåller, att denna kammare må göra detsamma och derigenom utplåna det bevis, bevillningsutskottet gifvit på sin bristande kunskap i navigation.

Vidare anfördes icke. Med bifall till den af herr Herslow gjorda framställning, godkände kammaren utskottets hemställan med den ändring, att orden »angör land» ändrades till »vid land.»

Punkten 9.

Bifölls.

I punkten 10 hemställde utskottet, att särskilda inom Andra Kammaren väkta motioner af herr J. A. Johansson i Strömsberg, n:o 132, och herr C. G. Bruse, n:o 155, rörande ändrade bestämmelser i fråga om fördelningen af inflytande brännvinsförsäljningsmedel, icke måtte af Riksdagen bifallas.

Efter föredragning häraf anförde:

Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.

(Forts.)

Herr Johansson i Strömsberg: Jag inser mycket väl, att det för närvarande är omöjligt att få något annat resultat än det, hvarom utskottet hemställt. Men detta har ändå icke betagit mig lusten att yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till min motion. Utskottet har såsom stöd för det slut, hvartill det kommit, anfört ett af chefen för finansdepartementet i statsrådsprotokollet den 10 januari 1883, bifogadt samma års statsregleringsproposition, gjordt uttalande. Nu är att märka, att, huru jag läser detta anförande, kan jag icke få det annat än att tala för bifall till min motion. Statsrådet säger, för att blott anföra en eller två punkter, att indragandet till statsverket af försäljningsavgifterna skulle möta betänkligheter, i all synnerhet då statens eget behof ej påkallade en sådan indragning. Jag kan icke förstå detta yttrande, så länge staten får dragas med en så stor skuld, som den verkligen gör. Han säger vidare: »Härtill komme i öfrigt, att försäljningsavgifternas indragning till statsverket kunde, sedan en sådan reform blifvit fullständigt genomförd, medföra den våda, att man derigenom äfventyrade kommunernas i sedligt syfte viktiga medverkan vid bränvinshandelns ordnande». Jag tror, att det är alldeles tvärt om. Ty jag anser, att, om de enskilda intressen, som mången gång göra sig gällande här vid lag, komme att bortfalla — och jag tror, att de helt och hållet skulle komma att bortfalla genom det förslag jag framlagt — det sedan skall gå mycket bättre att lagstifta i denna fråga. Men, som sagdt, jag inser mycket väl, att det nu är omöjligt att vinna något annat resultat än det, hvarom utskottet hemställt. Jag skall dock tillåta mig yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till min motion.

Herr Herslow: Båda motionerna äro i en punkt lika: båda föreslå, att en del af utskänkings- och försäljningsavgifterna för bränvin skulle gå till statsverket. Gent emot detta yrkande har bevillningsutskottet ställt den förklaring, som motionären sjelf åberopat, och hvilken, det må nu vara sant att man har många olika sätt att läsa här i världen, bevillningsutskottet åtminstone läst så, att den innebär ett bestämdt uttalande, hvilket kammaren fullständigt och många gånger gillat, att den del af bränvinsskatten, som går till staten, bör, för att blifva rättvist och likformigt fördelad, tagas upp å tillverkningen, hvilket ock är lättast och enklast för staten att göra, och att, om deröfver någon afgift skall upptagas, den bör betraktas såsom ett slags ersättning för den direkta medverkan vid bränvinshandelns ordnande, som kommunerna utöfva, och såsom en skadeersättning för de uppoffringar, som kommunerna måste göra i följd af spritdrycksförsäljningen, hvilken väl knappast någonsin, men säkerligen ännu icke kan förbjudas. Häremot gör motionären en invändning och frågar, om man icke motverkar ordningens upprätthållande, och om man icke gör spritförtärandet mera utbreddt genom att lemna åt kommunerna rättighet och möjlighet att taga spritförsäljningen om hand. Mina herrar! Vi hafva lätt att glömma gamla tiders olägenheter, under det att deras fördelar stå i det förklarade ljus, som afståndet i tid och rum alltid förlänar. Eljest skulle ingen nu, tror jag, önska eller ens tänka på, att det sätt för bränvinsförsäljningens ord-

nande genom bolag, som nu i de flesta, jag tror i alla, städer eger rum, skulle afskaffas och att man i dess ställe skulle, för större ordnings och bättre nykterhets skull, återvända till det system, som förut fans, då krogrörelsen var en fri rörelse.

*Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)*

Om vi nu få anse den frågan, huru vida staten bör på det skatteobjekt, som bränvinet utgör — ett särdeles lämpligt skatteobjekt — upptaga skatt i någon annan form än tillverkningskatt, redan hafva med nej blifvit besvarad, återstår den andra frågan, huru fördelningen af försäljningsmedlen bör göras mellan de olika kommunerna, städerna och landtkommunerna. Dermed äro vi inne på den stora tvistefråga, som herrarne veta många år hafva fortgått, och som helt nyligen blifvit reglerad. Emellertid ansåg sig utskottet hvarken vara manadt eller ens befogadt att, då dels så nyligen ett förslag till dylik fördelning blifvit fastställt, dels i fjor ett nytt förslag i detta hänseende blef af båda kamrarna förkastadt, härutinnan begagna sig af sin motionsrätt och nu åter komma med nytt förslag till fördelning.

Frågan står således så, att motionärernas förslag faller genom att stöta mot en princip, som måste erkännas vara riktig och icke torde med framgång kunna bestridas hädanefter, samt att bevillningsutskottet icke har begagnat sin motionsrätt, emedan, då det i fjor begagnade densamma, dess förslag ej blef accepterad, hvarvid såsom hufvudskäl anfördes, att helt nyligen båda kamrarna och dymedelst ock stad och land samsats om en sådan fördelning.

Dessa äro de skäl, hvarpå utskottet grundat sitt afstyrkande af förslaget, hvilket afstyrkande jag anhåller att kammaren måtte godkänna.

Vidare yttrades ej. Efter det herr talmannen gifvit propositioner i enlighet med de gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 11.

I nu gällande förordning angående vilkoren för försäljning af bränvin är § 28 af denna lydelse:

1. Vid utskänkning skall lagad mat alltid vara att tillgå,
2. Bränvin må å försäljningsställe icke utlemnas till den, som är rusig, ej heller å utskänkingsställe till minderårig.
3. Öfverlastad person får ej utdrivas från utskänkingsställe, der han förtärt starka drycker, eller lemnas utan vård.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 160, hemstälde herr *Jonas Andersson* i Ölsund, att nämnda paragraf måtte erhålla följande ändrade lydelse:

1. Vid utskänkning skall lagad mat alltid vara att tillgå.
2. Bränvin må å försäljningsställe icke utlemnas till minderårig, till den, som är rusig, eller till den, som på utlemningsstället bör vara känd för att bruka berusa sig.

Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)

3. Öfverlastad person får ej utdrivas från utskänkningsställe, der han förtärt starka drycker, eller lemnas utan vård.

Utskottet hemställde emellertid i förevarande punkt, att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas.

I fråga härom anförde nu:

Herr Andersson i Ölsund: Herr talman! Det skulle aldrig falla mig in att tro, det jag med ett anförande skulle kunna få kammaren att bifalla ett förslag, som af utskottet blifvit afstyrkt. Men jag vill dock säga några ord, närmast med anledning af hvad utskottet yttrat i föreliggande fråga.

Utskottet har sagt, »att en lag af sådan beskaffenhet skulle i praktiken möta nära nog ööfvervinneliga svårigheter». Ja, det var väl att utskottet icke ansett den vara alldeles omöjlig. Hvad som för öfrigt för utskottet ansetts nära nog omöjligt, kan af Riksdagen anses vara möjligt. Jag tror för min del, att det skulle vara en stor fördel att få den föreslagna förändringen till stånd. Ty att, såsom nuvarande författning stadgar, en person ovilkorligen skall vara öfverlastad, innan han kan förbjudas att köpa mera — han må nu vara känd för att vara huru stor drinkare som helst — det anser jag vara nästän detsamma som intet förbud.

Beträffande minderårig har utskottet anmärkt, »att då en dylik föreskrift skulle göra det omöjligt för jemväl alla dem, mot hvilka icke förslaget är rigtadt, att genom minderåriga tjenstehjon eller egra barn inköpa spirituosa å minuthandelställen, föreskriften utan tvifvel komme att förorsaka betydande olägenheter». Deraf tyckes framgå, att utskottet ansett att förslaget skulle vara rigtadt mot vissa minderåriga. Nej, visst icke! Förslaget skulle gälla hvarje minderårig, vare sig han har nyktra eller supiga anhöriga. I förslaget står »Bränvin må å försäljningsställe icke utlemnas till minderårig.» Alltså utan undantag. Jag kan icke säga huru smärtsamt det kändes, då jag under min uppväxt någon gång nödgades anskaffa något af denna förderfliga vara, och jag skulle af hela mitt hjerta önska, att hvarje minderårig — vare sig minderåriga tjenstehjon eller minderåriga barn — skulle vara förskonad från denna frestelse.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget.

Herr Hahn: Jag fruktar för, att kammaren icke skall komma att fästa nog afseende vid denna motion därför, att motionären i mom. 2 föreslagit en bestämmelse, som jag antager kammaren icke vill gå med om, och som möjligen skulle föranleda att hela motionen fölle, nemligen att det skulle öfverlemnas åt föreståndaren för försäljningsstället att afgöra, huru vida den eller den skall ega rätt att få köpa bränvin.

Denna del af motionen torde icke ens vara egnad att framkalla någon öfverläggning.

Deremot anser jag, att i hvad motionen afser förbud för minderåriga att användas till inköp af bränvin, kammaren i full konsekvens med

ett för några dagar sedan fattadt beslut om införandet som läroämne i skolorna om rusdryckernas natur och skadliga verkningar, nu borde passa på tillfället att ur bränvinsförsäljningslagen stryka ett stadgande, som t. ex. åt en supig familjefader, som sjelf enligt lagen ej hade rätt att köpa mera bränvin och som må hända ej kunde förmå sin hustru eller annan vuxen person skaffa sig sådant, likvisst efter nu gällande lag gifver rätt tvinga sitt minderåriga barn att från försäljningsstället afhemta det han önskade.

Jag föreställer mig, att detta lätt skulle kunna ändras genom att i 2 mom. 28 § af nu gällande lag om försäljning af bränvin utstrykas orden *å utskänkningsställe*. Förbudet skulle således komma att omfatta alla ställen.

Jag ber, herr talman, få yrka bifall till motionen, med den förändring, att de nyss omnämnda orden *å utskänkningsställe* i 2 mom. 28 § af nuvarande lag om försäljning af bränvin måtte få utgå.

Herr *Berg* från Stockholm instämde häruti.

Herr *Herslow*: Det är i motionen hufvudsakligen ett par ord, föga lämpliga att exakt uttrycka hvad som genom en lagterm bör sägas, som föranledt utskottets afstyrkande. Det kan väl icke vara lämpligt att i en lag insätta ett sådant uttryck: »den, som på utlemningsställe bör vara känd för att bruka berusa sig». Det blefve säkerligen den allra svåraste bevisning, som måste presteras, om någon skulle lagföras efter en så lydande paragraf, och jag undrar, om den någonsin skulle kunna föranleda till praktisk påföljd. Att om en person i Stockolm säga, när han kommer in på en krog, huru han är känd eller icke känd, går möjligen för sig, men att säga huru han *bör* vara känd, det tror jag har sina svårigheter. Så länge man icke kan finna en lyckligare formulering af lagtexten, måste man med denna lagstiftning låta anstå.

Det andra föreslagna stadgandet gäller minderåriga. Redan gällande lagetiftning stadgar, att på utskänkningsställen spirituosa icke må utlemnas åt minderåriga. Skälet dertill är klart. De scener, som på krogen möta barnets blickar, har man af vördnad för barnet och ungdomssinnet velat bespara det; från den synpunkten har man funnit sig ålagd att införa ett sådant i öfrigt rätt hindersamt och besvärligt stadgande som detta. Det är detta förbud man nu vill ha utsträckt äfven till *försäljningsställen*. Den siste talaren nämnde, att så borde stadgas, emedan eljest en supig familjefader skulle skicka sina barn att köpa bränvin. Hvarför precis en supig? Kan det icke vara en familjefader, som alldeles icke »bör vara känd för att bruka berusa sig,» såsom det heter, men som ändå kan önska köpa något slag af spirituosa? Men att i en mindre familj, der det icke finnes någon tjänare och der fadern kommer trött hem från sitt arbete och der modern är sysselsatt och derfor skickar ut ett af barnen att köpa t. ex. bröd eller smör eller andra varor, man skulle vara förhindrad att till bränvinsförsäljningsstället, märk väl försäljningsstället, använda samma bud, det syntes utskottet vara att gå något för långt. Vi hafva alla länge varit öfverens om, att till krogen få barnen icke

*Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)*

Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)

skickas. Hafva fader och moder ingen annan att skicka, så få de vara utan spirituosa. Men att skicka minderårige till försäljningsstället, till en handel, der ingen af dessa vidriga scener möter dem, der försäljningen ser ut som i hvarje annan bod, det syntes utskottet icke innebära någon fara, under det att deremot förbudet skulle lägga hinder och svårigheter för de familjer, som icke hafva någon tjenare.

På dessa grunder hemställer jag, att kammaren ville biträda utskottets afstyrkande af de föreslagna ändringarna i så väl mom. 2 som 3.

Herr Beckman: Jag skall endast be att få erinra, att det redan praktiserats så, att man vägrar minderårige att på försäljningsställen utfå bränvin. Det har praktiserats så i ett par stora städer, der utskänkningsbolagen ansett farligt att så tidigt vänja barnen vid något, som på minsta sätt står i beröring med hela denna rusdryckshandtering. I Göteborg äro försäljarne strängt förbjudna att åt barnen utlemna bränvin, och åtminstone i en annan stad dessutom, som jag känner, är det icke heller tillåtet. Under sådana förhållanden synes det mig, som om man icke borde tveka så mycket att i 2 mom. införa en sådan bestämmelse, då man i ett par af rikets större städer redan nu på det strängaste iakttager den frivilligt. På grund häraf anhåller jag om bifall till herr Hahns förändringsförslag, åsyftande att jemväl å försäljningsställen bränvin icke må utlemnas åt minderårige.

Herr Hahn: En föregående talare förundrade sig öfver, att det just skulle vara en supig familjefader, som använde sina barn till dylika inköp. Det är dock helt naturligt att jag sade så, ty jag tänker, att en familjefader som är nykter icke är så oförståndig, att han skickar minderårige att köpa bränvin. Jag vill icke upptaga kammarens tid, ehuru jag kunde anföra flera exempel från min hemort, som skulle visa behöfligheten att vidtaga särskilda lagstiftningsåtgärder, åsyftande att minderårige under inga förhållanden få köpa bränvin. Jag har mer än en gång sett barn från skolorna samlas i hop så mycket pengar, att de sedan kunna köpa spirituosa och berusa sig. Jag tror icke, att man skulle förlora något, om man i bränvinsförsäljningsförordningen ginge så långt, som jag yrkat. Jag vidhåller därför detta yrkande.

I detta yttrande instämde herrar *Palm* och *Nordin*.

Herr Falk: Jag skall be att få förena mig med herr Hahn i hans yrkande, att i förevarande 28 § 2 mom. orden: »å utskänkningsställe» måtte utgå.

Herr Elowson: Då det synes mig vara en lämplig åtgärd i pedagogiskt syfte, att barn så vidt möjligt hållas från beröring med bränvin, kan jag icke finna annat, än att det förslag, som nu är framställt, eller att det icke skulle vara tillåtet att skicka minderårige

för att å försäljningsställen köpa bränvin till afhemtning, är af behofvet påkalladt. Det må vara en sanning, att sådana scener som de, hvilka kunna möta barnen på krogen, icke äro att befara på de s. k. utminuteringsställena, men det är dock en inledning i frestelse; och då förslag är framställt att orden »å utskänkningsställe» skola ur 2 mom. utgå, anhåller jag att få sluta mig till dem, som yrkat bifall till detta förslag.

*Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.
(Forts.)*

Häruti instämde herrar *Larsson* i Mörtlösa, *Folke Andersson*, *Olson* i Stensdalen, *Andersson* i Hasselbol, *Nilsson* i Vrångebol, *Andersson* i Lysvik, *Olsson* i Kyrkebol, *Göransson*, *Olsson* i Mordäng, *Waldenström*, *Stjernspetz*, *Odell*, *Bruse*, *Broström*, *Romberg*, *Svensson* från Karlskrona, *Palm*, *Wavrinsky*, *Alsterlund*, *Olsson* i Ornakärr, *Norman*, *Hansson* i Solberga, *Halvar Eriksson* och *Thermænius*.

Herr *Palm* yttrade: Jag skall endast be att få instämma med herr *Hahn* i hans yrkande.

Herr *Nordin*: Äfven jag skall för att icke upptaga kammarens tid, helst jag tror att vi redan äro på det klara med vår åsigt, be att få instämma i herr *Hahns* yrkande.

Herr *Andersson* i Ölsund: Jag skall be att få återtaga mitt yrkande och instämma med herr *Hahn* i hans amendement.

Herr *Herslow*: Ett par för gående talare hafva berättat oss, att genom vidtagna bestämmelser af de bolag, som på deras respektive orter hafva bränvinsförsäljningen om händer, har man redan kommit derhän, att på dessa platser bränvin icke utlemnas till minderåriga, hvarken på utskänknings- eller försäljningsställe. För egen del får jag säga, att lika helt som jag godkänner en sådan anordning i fråga om utskänkningsställen, lika oklart synes det mig hvarför spirituösa drycker skola betraktas såsom någonting, hvars blotta beröring kan skada barnen. Dock vare härmed huru som helst, hvad som är viktigt är att, när vi nu se huru som på vissa områden denna uppfattning trängt sig fram, vi tillåta det sedliga medvetandet, så vidt det är ett sedligt medvetande, som här tränger sig fram, att, säger jag, vi tillåta det vinna nödig tid och mognad att arbeta sig fram till ett uttryck äfven i lagstiftningen; har uppfattningen stadgat sig, då skall ett beslut i den riktningen lätt nog kunna åstadkommas. Men hvad som är farligt, det är, om man allt jemt vill med lagstiftning i denna riktning tränga för långt fram och genomdrifva frihetsinskränknningar, som sedan länge den tänkande delen af nationen anser gå längre, än som för det hela är acceptabelt. En föregående talare sade också, och jag gillar honom fullkomligt: »lagstiftningen bör icke löpa framom utan i nivå med rättsmedvetandet i nationen». Det är just det vi skola tillse, rättsmedvetandet, nationens uppfattning af sin rätt till sedlig frihet och sjelfbestämning, kränkes eljest. Men icke kan väl samvetet kränkas eller det anses såsom något osedligt att en pojke, när han går andra ärenden, också får

Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)

gå in på ett försäljningsställe och köpa spirituosa samt taga det hem jemte det öfriga. Så länge det af en stor del människor alldeles icke betraktas hvarken såsom osedligt eller farligt att använda ett barn för uträttandet af ett sådant ärende, vet jag icke hvarför man skall pålägga ett tvång, som för månet mindre hem kommer att medföra obehag och olägenheter.

Man har erinrat om att Första Kammaren redan beslutat i frågan, och att ett beslut i denna kammare därför icke kommer att införa något sådant obehag, utan blott skulle verka som en opinionsyttring. Men är det klokt att handla så? Jag vill icke opinera i den riktningen, då jag tror att frågan bättre gagnas utan en sådan opinerings. Genom en återremiss, heter det, skulle man opinera för nykterhetssaken. Men jag tror, att denna kammare skulle genom besinningsfull varsamhet och moderation uträtta mera för denna stora frågas befrämjande.

Herr Waldenström: För min del tror jag, i motsats till hvad herr Herslow sade, att opinionen och rättsmedvetandet i vårt land för närvarande står i det förhållande till rusdryckerna, att det icke alls skulle väcka anstöt, om en lagförändring egde rum i det syfte som föreslagits. Jag tror icke alls, att folk, som vill köpa bränvin, skulle känna det som ett onaturligt eller oberättigadt tvång, om det blefve förbjudet att på utminuteringsställena lika väl som på utskänkningsställena utlemna bränvin till minderåriga. Äfven jag anser, att lagstiftningen bör följa med och icke löpa förbi det allmänna rättsmedvetandet och opinionen i landet. Men jag tror också, att den icke bör blifva efter. De förslag, som nykterhetsvännerna framställt i Riksdagen, äro icke heller gripna ur luften, utan stödjade sig på en inom landet vidt utbredd och djupt rotad opinion. Om det vore tillåtet att anställa en allmän omröstning, uti hvilken män och qvinnor deltog, skulle herrarne få se på *hvilken* sida opinionen ligger. Jag skall därför med herr Elowson instämma i herr Hahns förslag, att rusdrycker icke i något fall må på försäljningsställe utlemnas till minderårig.

I detta yttrande instämde herrar *Jakob Erikson, Holmgren, Aulin, Sjöberg, Anderson* i Tenhult, *Sjö, Bülow, Ersson* i Arnebo, *Hanson* i Berga, *Wallmark* i Selånger, *Norberg* och *Ahlgren*.

Herr Herslow: Blott en justering af en föregående talares sätt att citera. Jag har icke sagt, att ett förbud i denna riktning skulle väcka anstöt hos nationens sedliga medvetande, hos dess rättsuppfattning, men jag har sagt — och det tror jag — att det sedliga medvetandet, att rättsuppfattningen icke kräver detta lagbud och den inskränkning i frihet, som ett sådant förslag i många afseenden innebär.

Herr Andersson från Malmö: Herr talman, mine herrar! Innan kammaren bifaller ett sådant förslag, som af herr Hahn blifvit framställt, eller att man icke i något fall skulle få skicka en minderårig

att köpa spirituösa drycker, anser jag för min del att man först bör göra klart för sig hvad som menas med minderårig. Herr Hahn sade nyss, att han icke kunde tro att en person, som ville kallas för nykter, skickade en minderårig att köpa spirituosa. Jag nödgas erkänna, att jag rätt ofta sändt mina lärgossar från tryckeriet efter spirituosa, och härmed har jag ej ansett mig handla orätt, ej heller tror jag att någon därför kan säga jag är onykter. För öfrigt tror jag icke, att en pojke på 14 å 15 år skall taga något osedligt intryck, om hans principal eller någon annan skulle skicka honom att köpa en liter punsch eller en liter konjak. Jag tror att, om detta förslag går igenom, man på många ställen skulle göra sig den frågan: Hvarför har Riksdagen beslutit någonting sådant?

Herr Waldenström påstod, att, om man finge anställa folkomröstning, så skulle man bestämdt få se på hvilken sida majoriteten låge. Ja, de der folkomröstningarna har man både i och utom Riksdagen framhållit som en mycket stor sak, i synnerhet när det gällt nykterhetsmotioner. Jag tror emellertid ändå, att dessa nykterhetsiffrare — jag höll på att säga nykterhetsfantaster — uppskatta dessa omröstningar väl mycket. Sveriges befolkning är omkring 5 millioner människor, och jag tror väl ändå, att bland dem absolutisterna lära få räknas till minoriteten.

Jag hemställer därför, om dessa långt gående åtgärder verkligen må vara så oundgängligen behöfliga, att för dem den större delen af befolkningen skall nödgas underordna sig denna minoritet eller, så att säga, ställas under förmynderskap.

Herr Zotterman: I syftet af det yrkande, som herr Hahn nyss framstälde, vill jag också instämma. Men jag hemställer, om genom den ändring han föreslog, nemligen att ur § 28 mom. 2 borttaga orden »å utskänkningsställe», vi icke i stället skulle komma ur askan i elden. Ty om dessa ord skulle utstrykas ur gällande förordning, och vi således toge bort att förbudet skall gälla utskänkningsställen, så vore visserligen så mycket vunnet, att åt minderårige icke skulle få försäljas bränvin, men en minderårig skulle kunna få sitta på krogen och dricka sig rusig.

Jag hemställer därför, att momentet skall heta så: »Bränvin må hvarken å försäljningsställe eller å utskänkningsställe utlemnas till den, som är rusig, eller till minderårig».

Herr Romberg: Jag har redan tillkännagifvet mitt instämmande i herr Hahns yrkande. Men med anledning deraf, att jag hört åtskilliga talare fortfarande hålla på och anse, att man *ej* bör stadga i lag, att minderårig icke skall å utminuteringsställe få köpa spirituosa; så anhåller jag att nu få gifva till känna motivet till att jag ansåg mig böra instämma i det af herr Hahn gjorda yrkandet. *Det är som lärare som jag anser mig pligtig att yrka, att sådana bestämmelser blifva i bränvinsförsäljningslagen intagna.* Det är som bekant förhållandet, att en mängd af den ungdom, som undervisas vid våra allmänna läroverk, i läroverksstaden vistas aflägsset från sitt hem och till följd deraf icke har annan tillsyn än den, som lärarne kunna

*Angående
vikorligen för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)*

*Angående
vilkoren för
försäljning
af brännvin.
(Forts.)*

egna dem. Och det är just med tanken på denna ungdom som jag, dertill manad af min erfarenhet såsom lärare, måste yrka på att det skall vara förbjudet att sälja spirituösa drycker till minderårige. Det är min erfarenhet som lärare, som manar mig att instämma med herr Hahn.

Herr Falk: Herr Zotterman påstod, att genom den af herr Hahn föreslagna förändringen i rusdrycksförordningen man väl skulle hindra barn från att å utminuteringsställen *hemta* brännvin, men att genom uteslutning af orden »å utskänkningsställe» skulle ingenting hindra dem från att sitta på krogen och supa sig fulla. Men deri har herr Zotterman misstagit sig. Den föreslagna ändringen ger icke anledning till en dylik tolkning. Sjelfva lagens titel: förordning angående vilkoren för *försäljning* af brännvin, visar tydligt, att med försäljning afses såväl utskänkning som utminutering, i följd hvaraf försäljningsställe omfatar både krogen och brännvinsmagasinet.

Det är således klart, att man genom herr Hahns förslag har förbjudit utlemnande af brännvin åt minderårig å såväl utminuterings- som utskänkningsställe.

Med herr Falk förenade sig herr *Erickson* i Bjersby.

Herr Dieden: Debatten i denna fråga har tagit en sådan utsträckning, att det kan vara skäl att fästa uppmärksamheten derpå, att Första Kammaren antagit utskottets förslag, så att hvad som här än må beslutas endast blir en opinionsyttring och icke leder till något resultat.

Öfverläggningen var slutad. Sedan motionären numera återtagit sitt först framställda yrkande om bifall till motionen, återstodo följande yrkanden, nemligen: 1:o bifall till utskottets hemställan; 2:o bifall till herr Hahns under öfverläggningen framställda förslag; och 3:o bifall till herr Zottermans ändringsförslag. Herr talmanen gaf propositioner å hvart och ett af dessa yrkanden och fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till herr Hahns förslag, men votering begärdes och företogs, sedan till kontraposition antagits bifall till utskottets hemställan, enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända omröstningsproposition:

Den, som vill att kammaren, med afslag å bevillningutskottets hemställan i 11:te punkten af betänkandet n:o 7, bifaller herr Hahns under öfverläggningen framställda yrkande, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets nämnda hemställan.

Omröstningen visade 120 ja mot 69 nej; och hade kammaren alltså, med afslag å utskottets hemställan, så till vida bifallit motionen, att kammaren beslutat, att ur 2 mom. i 28 § af förevarande förordningen orden »å utskänkingsställe» skulle uteslutas.

§ 3.

Till kammarens afgörande förelåg vidare statsutskottets utlåtande n:o 42, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående *Angående beredande af lånemedel till utveckling af statens telefonväsende.* beredande af lånemedel till utveckling af statens telefonväsende.

Med tillstyrkande af Kongl. Maj:ts förevarande framställning hemställde utskottet: »att Riksdagen må bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att tillhandahålla telegrafstyrelsen, för fortsatt utveckling af statens telefonväsende, ett lånebelopp af en million kronor, att, i mån af behof och sedan detta för hvarje gång blifvit af Kongl. Maj:t pröfvadt, af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftas och, jemte ränta, motsvarande den ränteutgift, som genom berörda beloppes öfverlemnande till telegrafstyrelsen riksgäldskontoret förorsakas, inom tolf år från första lyftningsdagen återgäldas medelst afbetalningar i den mån telegrafverkets medel dertill lemna tillgång, dock så att dylika afbetalningar böra en månad förut af telegrafstyrelsen för riksgäldskontoret tillkännagifvas.»

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Ljungman: Då detta nu föredragna utskottsbetänkande är af en ganska märklig beskaffenhet, skall jag be att få fästa uppmärksamheten på detsamma.

Uti en motion, väckt inom Första Kammaren förlidet år, gjordes den hemställan, att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville meddela lämpliga föreskrifter angående rätt för enskildt telefontät att på billiga vilkor komma i samtrafik med statens interurbana telefonledningar. Denna motion bifölls af Första Kammaren, men afslogs af den Andra alldeles enhälligt efter en utförlig och sakrik utredning af dess tillfälliga utskott n:o 37. Den bevisföring, detta utskott dervid lemnade, var nemligen sådan, att det icke var ens möjligt att försvara motionen. Då statsutskottet nu emellertid smugglat in denna motion nära nog alldeles oförändrad i sitt betänkande, vill jag fästa uppmärksamheten uppå, hvilket resultat ett bifall till utskottets betänkande nu skulle föranleda. Det är så långt ifrån, att statens interurbana ledningar skulle tillskyndas någon fördel genom den föreslagna samtrafiken med de enskilda bolagen, att tvärt om motsatsen i sådant fall skulle blifva förhållandet. Det är alldeles gifvet, att, om utskottets betänkande bifalles och denna punkt får inflyta i Riksdagens skrifvelse samt Kongl. Maj:t sedan går Riksdagens deri uttalade önsknings till mötes, Riksdagen äfven får utlösa de rättigheter, den sålunda meddelat, med summor, som långt öfverskrida den million kronor, som här för det ifrågasvarande ändamålet föreslagits. Flera af de enskilda telefontäten äro

Angående beredande af länemedel till utveckling af statens telefonväsende. icke värda så mycket penningar som den rättighet, det här är fråga om att meddela dessa nät, och statens telegrafverk skulle derigenom äfven utsättas för otaliga prejerier. Jag skall därför yrka, att kam-maren, med ogillande af utskottets motivering i hvad den afser de enskilda telefontäten, ville bifalla utskottets förslag.

(Forts.)

Herr Falk: Herr talman! Jag vågar hysa en uppfattning alldeles motsatt den siste ärade talarens. Det är visserligen något djerft af mig att i denna fråga uppträda mot honom, då han synes särskildt hafva studerat telefonväsendet inom vårt land, att döma af de anföranden han förut i Riksdagen haft i dylika frågor. Men för mig synes det alldeles uppenbart, att statens telefonväsende skulle hafva fördel af att sättas i förbindelse med de enskilda telefontäten, när dessa uppfylla de villkor i tekniskt afseende, som af utskottet i den af honom berörda punkten föreskrifvits. Är det deremot meningen att göra hela telefonväsendet till ett statsmonopol, då ställer sig frågan på det sätt, som den siste ärade talaren framhöll. Men här är alldeles icke, så vidt jag förstår, fråga om att ålägga statens telefonväsende skyldighet att tillösa sig några enskilda telefontät. Det är enligt mitt förmenande tvärt om statsutskottets mening, att statens telefonväsende icke borde så ifrigt som hittills med sig införlifva de enskilda telefonledningarna för att sedan göra det hela till ett statsmonopol. Jag har svårt att fatta annat, än att den af honom utdömda punkten är nästan det bästa, som förekommer i hela betänkandet. Den måste dock läsas i sitt sammanhang, hvilket den ärade talaren icke gjorde. Utskottet tillägger nemligen: »Såsom ett villkor härför» — eller att de enskilda telefonledningarna finge ställas i samband med statens — »måste naturligen från telegrafstyrelsens sida uppställas, att det enskilda telefontätet skall i tekniskt afseende vara sådant, att en dylik anslutning kan ega rum, utan att hinder eller störande afbrott i telefonledningarnas användande kan befaras. Men om ett enskildt nät uppfyller alla berättigade fordringar i detta hänseende, synes utskottet några svårigheter icke böra göras för detta näts anslutande till statens telefontät, som af en dylik anordning drager fördel».

Jag skall således, herr talman, för min del anhålla om bifall till statsutskottets betänkande i denna del utan något slags ogillande af ifrågavarande punkt.

Herr *Thermanius* instämde med herr Falk.

Herr Pehrson i Törneryd: I likhet med hvad af den föregående talaren redan anförts får jag säga, att, om någon enskild telefonförening vill sätta sig i samband med statens interurbana telefontät, jag icke kan se någon olägenhet häraf, utan snarare tvärt om en fördel för staten, derigenom att detta skulle tillföra statens telefonledningar ökade inkomster. Jag har för min del aldrig fattat frågan om telefonväsendets inrättande i vårt land så, att man skulle vilja göra det till ett statsmonopol; och jag har icke heller från början haft den uppfattning, att man skulle komma att gå så till väga

med ordnandet af landets telefonväsende, som man på sista tiden gjort. Jag betviflar, att det skall finnas så synnerligen många af dem, som deltog i 1888 års riksdagsbeslut, hvarigenom beviljades ett anslag af 750,000 kronor för telefonväsendets utveckling här i landet, hvilka då förestälde sig, att det sedan skulle kräfvä så stora utgifter, som nu ifrågasättas för att ordna statens telefonväsende. Om man därför kunde något begränsa dessa utgifter genom att öfverlemna åt den enskilda verksamheten att ombesörja telefonledningars inrättande på vissa orter, för staten i detta afseende mindre viktiga, så kan jag icke finna, att det skulle ligga någon fara.

Jag tror således, att det kan vara ganska välbetänkt, att ett sådant uttalande, mot hvilket den förste talaren gjorde anmärkning, inflyter i utskottets motivering, likasom jag föreställer mig, att det samma på intet sätt skulle kunna vara till någon olägenhet för statens telefonväsende, men väl till en fördel så väl för detta som för de enskilda telefonnäten. Man kan så mycket hellre vara med derom som det icke kan komma i fråga, att dessa senare skulle beredas en sådan fördel med mindre än att de också underkastade sig de förklingar i tekniska och andra hänseenden samt de samtalsafgifter, som fordras för att få komma i förbindelse med statens telefonnät.

Jag anhåller om bifall till utskottets förslag beträffande så väl motiveringen som förslaget i öfrigt.

Herr Ljungman: Hvad den nästföregående talaren anförde om tekniska anordningar spelar för frågans afgörande icke den ringaste röl. Det gäller nemligen här en ren *affärssak*. Förhållandet är, att dessa långa interurbana ledningar icke kunna bära sig annat än genom de abonnementsafgifter, som uppbäras af abonnenterna vid stationerna. Få nu enskilda ledningar uppbära dessa afgifter, så försvinner derigenom den enda möjligheten till afkastning för staten. Det är så långt ifrån att den föreslagna åtgärden skulle bereda staten någon förmån, att den tvärt om skulle innebära ett onus. Staten får skyldighet att öka på med den ena ledningen efter den andra, efter som dessa nät ökas och få allt flera abonnenter, utan att staten får någon kostnaden skäligen motsvarande inkomst. Den samtalsafgift, som betalas för dessa interurbana ledningars begagnande, är en ren bagatell emot hvad dessa ledningar kosta i anläggning, underhåll, betjening o. s. v. Dessa interurbana ledningar hafva sitt egentliga värde derigenom, att de utgöra en förmån, som staten kan bjuda sina abonnenter, hvilken lokalnäten icke hafva, då de ju icke äga dylika långa, dyra ledningar. Således, om man betraktar saken ur ren affärssynpunkt, skall man finna, att förslaget från Första Kammaren är en ren orimlighet. Det afser intet annat än att i dessa lokalnät inlägga ett värde, som de icke hafva. Den rättighet, som det är fråga om att utdela, har i de flesta fall högre penningvärde än själfva de nät hafva, som man vill gifva denna rättighet. Det är gifvet, att, om detta förslag skulle vinna bifall, komme prejerier att äga rum. Enskilda bolag komma att spekulera på platser, der staten för sina interurbana ledningar vill hafva lokalnät, låta i hast kasta upp dåliga nät, bjuda under staten, hvilket de naturligtvis kunna

Angående
beredande af
änmedel till
utveckling af
statens tele-
fonväsende.

(Forts.)

Angående
beredande af
lånemedel till
utveckling af
statens tele-
fonväsende.

(Forts.)

göra, då de hafva mindre omkostnader — och så blir staten tvungen att lösa in näten, såsom fallet varit i Jönköping. Jag unnar de enskilda telefontäten allt möjligt godt, men jag vill icke gifva dem rättigheter, som staten sedan med pennningar måste inlösa.

För öfrigt kan jag ej gilla det sättet att gå till väga, att, när en motion fallit efter en grundlig utredning, man söker genomdrifva densamma utan att upptaga till bemötande det allra minsta af den sakliga motivering, som blifvit anförd mot densamma. Det minsta man kan fordra vid afgörandet af sådana viktiga frågor är väl, att de allvarligt behandlas och att en förebragt sakrik utredning icke så helt och hållet förbigås.

Jag skall be att få ändra mitt yrkande derhän, att jag anhåller om bifall till utskottets hemställan, med uteslutande ur motiveringen af det stycke, som handlar om enskilda telefontät, och anhåller jag, herr talman, om proposition på detta mitt yrkande.

Herr Hedin: Utan att vilja ingå på det, som af herr Ljungman blifvit anfördt beträffande sjelfva realiteten af frågan, vill jag göra den hemställan till kammaren, om här icke finnes ett formellt skäl af den beskaffenhet, att kammaren bör bifalla herr Ljungmans yrkande om uteslutande af den ifrågavarande punkten. Det kan icke vara riktigt, att, när kammaren uttalat sig i saken på det bestämda sätt, hvarom han erinrade oss, man då — utan att frågan varit i behörig ordning väckt och särskildt såsom sådan underkastats pröfning — liksom i förbigående smugglar in ett uttalande i den riktningen. Detta formella skäl synes mig, oberoende af realitetsskäl, åläggas kammaren att instämma i det af herr Ljungman framställda yrkandet

Herr Falk: Herr talman! I sitt sista anförande nämnde herr Ljungman, att de enskilda telefontätens materiel hade obetydligt värde och att staten blefve föremål för prejerier genom att nödgas inlösa dem. I det hänseendet skall jag, enligt en uppgift i Teknisk tidskrift, som bör vara tillförlitlig, be att få nämna, att vid 1889 års slut statens telefontät representerade en summa af 1,400,000 kronor, men de enskilda telefontäten deremot 4,200,000 kronor. Nu hafva dessutom aldrig de enskilda ledningarna begärt, att statens telefonväsende skall genom inlösen förenas med dem, utan ofta protesterat emot en sådan inlösnings. Hvarför? Derför att de haft det billigare på det sätt sakan förut varit ordnad och icke velat blifva prejade af staten. Så hänger det verkligen i hop med den saken. På ställen, der abonnementsavgiften varit 30 kronor, fordrar staten 50, ja, på somliga ställen 80 kronor. Priset för dylika abonnemang spelar emellertid en icke oväsentlig rol. När — jag upprepar det ännu en gång — såsom vilkor för att en enskild telefonledning skall få begagna statens interurbana ledningar, bestämmas att dessa enskilda ledningar skola vara af den beskaffenhet och tekniskt hänseende, att de lämna sig därför, synes det vara både orätt och oklokt att hindra dem komma i förbindelse med statens interurbana ledningar, till hvilkas underhåll de härigenom skulle komma att bidraga.

Den ärade talaren yttrade vidare, att afgiften för samtal är af sådan obetydlighet, att de interurbana ledningarna icke bära sig, så vida icke statens telefonverk får inköpa de lokala näten. Det var högst besynnerligt. Hvarför icke då höja samtalsavgifterna derhän, att de betäcka kostnaderna? Icke lära telegrafledningarna och deras begagnande — det har många års erfarenhet visat — medföra någon förlust, utan tvärt om en vinst; och dock hafva telegramavgifterna nedsatts år efter år, så att de i närvarande stund äro lägre än man någonsin vågat hoppas. Talet om att de interurbana ledningarna icke bära sig utan inköp af de lokala näten är enligt mitt förmenande således ohållbart. Jag yrkar därför fortfarande och under förutsättning, att herr Hedins yrkande icke anses böra af kammaren tagas i öfvervägande — något hvarom jag icke vill yttra mig, då jag ej varit med om att fatta det af honom omnämnda beslutet — bifall till utskottets hemställan utan något uteslutande af den punkt, som herr Ljungman ansett böra utgå.

*Angående
beredande af
änemådel till
utveckling af
statens tele-
fonväsende.*
(Forts.)

Herr Petersson i Runtorp: Då denna fråga förelåg till behandling inom utskottet, hade den varit förberedd af riksgäldsa-fdelningen. Kan nu icke någon härvarande ledamot af denna af-delning lemna ett mera tillfredställande svar, nödgas jag förena mig med herr Ljungman. Det kan ju icke vara rimligt att förlänga statens telefonledningar utan att staten får någon inkomst derigenom. Det är icke nog med att staten anskaffar de bästa ledningar i tek-niskt hänseende, utan den skall väl äfven hafva någon ersättning därför. För tillfället har jag icke något yrkande att göra, i afvaktan på ett tillfredsställande svar från någon ledamot af riksgäldsa-fdel-ningen. I annat fall måste jag, som nämndt, då jag vill häfda sta-tens intressen, förena mig med herr Ljungman i det yrkande han framställt.

Herr Stjernspetz: Jag står i denna fråga på samma stånd-punkt som förut. Jag tror, att det är ett ekonomiskt misstag att staten skall köpa dessa små telefonnät, som finnas anlagda i närheten af de långa interurbana telefonledningarne. Egarne till dessa små ledningar, som vanligen sammansluta sig till *föreningar* och dessa i *telefonförbund*, sköta dem på ett ytterst billigt och praktiskt sätt. De antaga dertill lämpliga personer utan fordran på några föregående examina och de äro belåtna med dem. Nu söker staten fram-tvinga en inlösen af dessa små telefonledningar genom att hindra dem att anknyta sig till statens telefonnät. Mig synes dock, nu som förut, att statens intresse och ändamål med sina telefonlinier borde vara liknande dem, som afsetts med statens jernvägssystem d. v. s. att de längre hufvudledningarne möjligen må af staten anläggas och underhållas, men de särskilda orternas ledningar, af de därför när-mast intresserade. Vidare borde icke telegrafverket söka hindra uppkomsten af de små telefonnäten i landsorterna, utan förr upp-muntra desamma och medgifva dem samband med statens ledningar, naturligtvis på de vilkor och med de afgifter som kunde vara för-delaktiga för telegrafverket. I stället för att verka uppmuntrande

Angående beredande af läremedel till utveckling af statens telefonväsende. för detta kommunikationsmedels utveckling och utbredning inom landet, leder statens ingripande genom telegrafverket tydligen till hämmande, inskränkande, och fördyrande af detsamma, hvilket lika litet kan vara nyttigt för samhället i sin helhet som för de särskilda orterna.

(Forts.)

Som exempel på huru billigt och äfven hastigt bristfälligheter kunna afhjelpas å de enskilda telefonnäten kan jag nämna, att under pingststormarne förra året en betydlig mängd skador uppkommo inom nätet i Örebro län. Alla dessa skador blefvo dock inom några timmar afhjelpa och detta utan egentligen den ringaste kostnad, ty de större egendomarne hafva åtagit sig, att, hvar och en i sitt grannskap, laga uppkommande brister och fordra ingen ersättning därför. Skulle nu sådant gjorts af staten med dess ingenjörer och arbetare, inser väl hvar och en, huru dyra sådana reparationer skulle blifva och hvilken tidsutdrägt äfven fordrats.

Oaktadt alla telefonägare i detta län äro nöjda med som de hafva det — den enda önskan, som finnes hos en del, är att möjligen få komma i samband med statens ledning i Örebro — äflas staten att förvärfva dessa nät jemte andra dylika. Detta kan omöjligen lända till någon vinst för staten, men komme säkerligen att fördyra och hämma telefonnätens utveckling och begagnande i orten, i stället för att främja den, hvilket väl vore en mera riktig uppgift för statens ingripande.

Den största fördelen för staten vore väl att tillåta ett samband med statens ledningar, dervid telegrafverket naturligtvis egde rätt föreskrifva alla villkoren äfvensom bestämma lämplig afgift för hvarje samtal å dess ledning.

Jag är dervför utskottet tacksam för att det framhållit, att staten icke bör äflas att inköpa de enskilda telefonnäten. Det vore ungefär detsamma, som om staten skulle vilja inköpa alla de minsta jernbanorna och införlifva dem med statens jernbanenät och för att tvinga dem att medgifva detta, nekade de enskilda banorna att hafva samband i trafiken med statsbanorna. Skulle detta vara staten nyttigt eller värdigt? Jag tror det icke. Detta är emellertid just hvad telegrafverket gör.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Ljungman: Herrar Falk och Stjernspetz hafva alldeles råkat vilse. Det är icke min mening att tvinga de små föreningarne att sälja sina telefonät. Tvärt om, ingen, som håller på statens bästa, är angelägen att staten skall köpa dem, men utskottets förslag afser just att tvinga staten att köpa de små näten och betala dem mera än de äro värda. Det var med sistnämnda syfte, som motion i ämnet väcktes vid förra riksdagen och som de af mig anmärkta orden nu fått inflyta i betänkandet.

Detta är uppenbart, och herr Stjernspetz liknelse mellan stambanorna i förhållande till bibanorna passar alldeles icke in här, ty statens interurbana telefonlinier äro alldeles icke sådana att de liksom jernvägarne kunna taga emot en mängdubblad trafik. Deras trafikförmåga är tvärt om mycket begränsad, och skulle staten tillåta

de enskilda näten att för sina ändamål få begagna statens ledningar, så skulle staten komma i det läge att få göra en högst betydlig förlust å sitt kostsamma rikstelefonnät. Ur ekonomisk synpunkt kan staten icke vara med derom. Jag säger ännu en gång att denna sak skall betraktas ur affärs-synpunkt och icke ur någon annan.

Det är alldeles icke min mening att framtvunga de små nätens försäljning till staten, men jag vill hindra, att man skall lemna dessa näts egare vapen i hand att tvinga sig på staten mot högre betalning än de äro värda.

Jag vidhåller yrkandet om bifall till mitt förslag.

Herr Persson i Mörarp: Herr talman! Man har här under diskussionen sökt göra denna fråga mycket större än hvad den i sjelfva verket är. Statsutskottet har ju icke gjort någon annan ändring i Kongl. Maj:ts förslag, hvilket förordats af herr Ljungman, än i fråga om tiden, inom hvilket lånet skall vara inbetaldt, i det utskottet ansett lämpligt att en bestämd amorteringstid skulle fastställas. Någon annan förändring i Kongl. Maj:ts förslag har utskottet icke föreslagit Riksdagen att besluta.

Nu säger herr Ljungman, att hans afsigt med det af honom gjorda yrkandet är att icke tvinga de enskilda telefonbolagen att sälja sina telefonledningar till staten. Men, mine herrar, det är just i detta syfte för att man *icke* vill tvinga de enskilda telefonbolagen att sälja sina telefonnät till staten, om de icke sjelfva vilja det, som man lagt in i motiveringen samma ord, som herr Ljungman yrkat skola derur utgå. Man har nemligen — jag vet icke om med rätta — klagat öfver att staten genom telegrafstyrelsen måhända utöfvar större tryck än tillbörligt är på de enskilda telefonbolagen i syfte att tvinga dem att sälja sina telefonnät. Samma klagan har hörts inom Riksdagen. Jag lemna derhän huru vida denna klagan är berättigad eller icke. Men just för att för framtiden förekomma att något sådant tvång skulle kunna åläggas dem, är det som utskottet här i motiveringen framhållit, att dessa enskilda telefonbolag borde få komma in till de interurbana ledningarna under förutsättning att de hade sin anslutning i tekniskt afseende i sådant skick, att icke hinder eller störande afbrott i ledningarnas användande kunde befaras. Och detta är väl det minsta anspråk, som staten kan ställa på de enskilda ledningarne.

Det har sålunda icke varit utskottets mening, att man skulle söka på något sätt tvinga de enskilda telefonbolagen att sälja sina telefonnät till staten, om de icke vilja det. Men om de önska att komma i beröring med statens interurbana ledningar, så skulle de hafva denna rätt, förutsatt att icke derigenom störande afbrott i telefoneringen uppstode.

Nu invänder man, att staten skulle göra stor ekonomisk förlust härpå. Det beror, mine herrar, på storleken af de afgifter, som bestämmas för anslutningen af dessa enskilda telefonledningar. Och i detta fall är det, som herrarne veta, telegrafstyrelsen som bestämmer afgiften, och den kan bestämmas så, att ingen förlust behöfver uppstå vare sig för telegrafstyrelsen eller staten. Med kännedom om det

*Angående
beredande af
länemedel till
utveckling af
stat ns tele-
fonväsendet.*

(Forts.)

Angående förhållande, som nu är rådande, tror jag icke att man behöfver hysa beredande af den ringaste farhåga i detta afseende. Ty ligger det sanning i hvad länemedel till man sagt, att staten har utöfvat något tvång emot de enskilda utveckling af bolagen, kommer nog telegrafstyrelsen att bestämma afgifterna så statens tele- höga att icke telegrafverket förlorar genom en dylik anslutning. fonväsende.

(Forts.)

Det är härpå som jag, särskildt med anledning af herr Nils Peterssens yttrande, velat fästa uppmärksamheten. Och jag tror, att det är både med hänsyn till statens finansiella fördel och dess värdighet lämpligt, att den del af utskottets motivering, som man yrkat böra utgå derur, kvarstår i densamma.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr *Ersson* i Vestlandaholm instämde häruti.

Herr *Ljungman*: Med anledning af hvad herr *Anders Persson* nyss yttrade, att man lagt in i motiveringen de ord, som jag yrkat skola utgå, just emedan man icke ville tvinga de enskilda telefonbolagen att sälja sina telefontät till staten, om de icke vilja det, så ber jag få påpeka, att han då förbisåg, att man därför i alla fall icke bör tvinga staten att inköpa bolagens nät och att dervid öfverbetala desamma. Lika origtigt det vore att tvinga de enskilda bolagen att *sälja*, lika förkastligt är det att tvinga staten att på oförmånliga villkor *köpa* dessa nät. Men om utskottet får sin vilja fram, så finnes för staten intet annat alternativ än att antingen vidkännas förlust å rikstelefontätet eller också inköpa de enskilda näten till de pris bolagen begära. Den saken är så enkel att hvem som helst borde kunna förstå den.

Herr *Thermænius*: Med anledning af en talares påstående, att statens interurbana telefonledningar icke skulle komma att bära sig, om de enskilda telefontäten finge ansluta sig till dem, erinrar jag mig en notis, som för ett par dagar sedan stod att läsa i tidningen »Dagens Nyheter». Der uppgifves, att totalinkomsten å Malmöledningen under sistlidne mars månad uppgick till 2,591 kronor och för Göteborgsledningen under samma tid till 3,466 kronor. Räknan man då efter hvad detta gör för år, visar det för Göteborgsledningen en årsinkomst af i rundt tal 42,000 kronor och för Malmöledningen 31,000 kronor. Dessa ledningar gifva således 10 procent ränta på ett kapital af resp. 420,000 och 310,000 kronor. Jag tror således icke att man behöfver vara rädd för att icke statens interurbana ledningar skola komma att bära sig, äfven om de skulle få större anslutning från de enskilda ledningarna. Jag yrkar bifall till utskottets förslag oförändradt.

Herr *Petersson* i Runtorp: Det är lika nödvändigt för telegrafverket att freda sig för intrång af de enskilda telefonledningarna som det är för dessa att skydda sina intressen gent emot staten. De exempel, som här af den siste talaren framdragits från Göteborgs- och Malmöledningarna såsom bevis på att statens telefonlinier skulle bära sig så bra, bevisa icke något. Ty det goda ekono-

miska resultatet af dessa ledningar är beroende derpå, att staten nedlagt kablar på dessa linier. Men om så många enskilda ledningar komma och vilja ansluta sig, att man måste rifva upp kablarna igen och föröka trådarnes antal, så kan detta förorsaka en kostnad för staten, som blifver vida större än den inkomst, som skulle uppstå genom de enskilda ledningarnes afgifter. Jag tror därför att det är klokast att lemna telegrafstyrelsen fria händer och förenar mig således i herr Ljungmans yrkande, att ifrågavarande stycke bör utgå ur motiveringen.

*Angående
beredande af
lånemedel till
utveckling af
statens tele-
fonväsende.
(Forts.)*

I detta yttrande instämde herr *von Friesen*.

Härmed var öfverläggningen slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på bifall till det af herr Ljungman under öfverläggningen framställda förslag.

Herr talmannen fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men votering blef likväl begärd, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition.

Den, som bifaller statsutskottets hemställan i utlåtandet n:o 42, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit herr Ljungmans under öfverläggningen framställda yrkande.

Röstsedlarne uppräknades i vanlig ordning och visade 115 ja mot 62 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 4

I ordningen förekom härnäst lagutskottets utlåtande n:o 30, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående vissa förändringar i lagstiftningen rörande handeln med vin och maltdrycker m. m.

I propositionen af den 31 sistlidne januari hade Kongl. Maj:t förklarat sig vilja inhemta Riksdagens yttrande öfver åtskilliga i statsrådsprotokollet för nämnda dag föreslagna ändringar i förordningen angående försäljning af vin, maltdrycker, kokadt kaffe och andra tillagade icke spirituösa drycker.

Med anledning häraf tillstyrkte utskottet, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anmäla, att Riksdagen vid granskning af förevarande framställning icke funnit skäl till annan erinran, än att de i punkterna a) c) d) och e) föreslagna förändringarna ansetts böra gälla i stad utan inskränkning till dess icke planlagda område.

*Angående
vissa ändrin-
gar i lag-
stiftningen
rörande han-
deln med
vin och malt-
drycker m. m.*

Efter föredragning af detta ärende begärdes ordet af

*Ansående
vissa ånärin-
gar i lag-
stiftningen
rörande han-
deln med
vin och malt-
drycker m. m*

(Forts.)

Herr Lilienberg, hvilken emot utskottets hemställan anført reservation och nu yttrade: Som Kammaren torde finna, har jag reserverat mig emot lagutskottets ifrågavarande betänkande. Min reservation går derpå ut, att jag ansett, att lagutskottet bort tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag oförändradt. Såsom af betänkandet inhemtas, är skillnaden mellan den kongl. propositionen och utskottets utlåtande denna, att i den kongl. propositionen föreslås, att den ifrågavarande inskränkningen i afseende på rätten att kringföra malt drycker till salu icke behöfver gälla städernas planlagda områden, under det deremot utskottet anser att inskränkningen bör afse äfven städernas planlagda områden, det vill säga äfven städer i egentlig mening.

I den kongl. propositionen säges på ett ställe följande: »Inskränkningar i den ambulatoriska maldryckehandeln torde dock icke vara behöfliga i städerna, der dels maldryckers kringförande till salu annorledes än för afyttrande inom hus eller å fartyg mindre ofta förekommer, dels och polisbevakningen i allmänhet torde vara tillräcklig för att förekomma möjliga oordningar. Dock gäller detta endast för städernas bebyggda områden, för de delar af en stad, som ligga utom det planlagda området, torde den ifrågasatta lagförändringen böra blifva gällande lika väl som för landet.»

I detta yttrande instämmer jag till alla delar, och jag anser, att hvad som i den kongl. propositionen anföres fullkomligt uppväger de skäl, som lagutskottet anført för sin mening. När det gäller en i sig själf löflig handtering tror jag icke att lagstiftaren bör göra andra inskränkningar i densamma, än de som äro absolut nödvändiga.

Det är endast i en punkt, som jag anser att någon erinran bör göras vid den kongl. propositionen, och den afser ett förtydligande af densamma. I propositionen föreslås, att det förbud, som skulle under vissa förhållanden kunna gifvas för kringförande af maldrycker till salu, icke skulle gälla för deras afyttrande till enskilda hushåll eller eljest inom hus. Men såsom stadgandet sedermera blifvit formuleradt i propositionen innehåller det endast, »att tillverkare af dylika drycker icke må förbjudas att genom kringföring utbjuda och afyttra sina tillverkningar inom hus eller å fartyg». Orden: »enskilda hushåll» äro sålunda uteslutna, och jag anser därför nödigt, att stadgandet förtydligas, så att det blefve af samma lydelse som i motiveringen till den kongl. propositionen.

På grund af hvad jag sålunda anført, hemställer jag: »att Riksdagen måtte i skrivelse till Kongl. Maj:t anmäla, att Riksdagen vid granskning af förevarande proposition icke funnit skäl till annan erinran än att det i punkten a) föreslagna stadgande, att tillverkare af vin och maldrycker icke må förbjudas att genom kringföring utbjuda och afyttra sina tillverkningar inom hus, måtte förtydligas derhän, att stadgandet kommer att afse utjudande och afyttring i enskilda hushåll eller eljest inom hus.»

Jag ber att få fästa uppmärksamheten uppå att kammaren genom bifall härtill kommer att fatta beslut i denna fråga i full öfverensstämmelse med hvad kammaren i liknande frågor beslutit dels i dag angående försäljning af spirituösa drycker och dels i sista plenum i fråga om maldrycker.

Vidare anförde

Herr Folke Andersson: Herr talman! Jag skall deremot be att få yrka bifall till lagutskottets förslag. Som herrarne veta, aflät Riksdagen i fjor en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan om skärpta bestämmelser och inskränkning i tillverkares rätt att kringföra maltdrycker, och i denna skrivelse afsågs icke blott landet, utan äfven städerna. Nu hafva från Kongl. Maj:t inkommit tre särskilda förslag, öfver hvilka Kongl. Maj:t vill att Riksdagen skall yttra sig. Men Kongl. Maj:t har inskränkt dessa förslag att gälla endast för landet och det icke planlagda statsområdet, så vidt jag kunnat finna, därför att, då Kongl. Maj:t hört landshöfdingeembetena i i riket, ett af dem nemligen det i Kopparbergs län yttrat att man borde göra förbehåll för städerna. Som herrarne behaga finna, afser förslaget skärpta bestämmelser i händelse af oordningar. Jag vill då fråga, om det någonsin kan skada städerna att vid uppkommande oordningar myndigheterna der få samma rätt att ingripa som på landet?

*Angående
vissa anörin-
gar i lag-
stiftningen
rörande hän-
deln med
vin och malt-
drycker m. m.
(Forts.)*

I förslagens tre första punkter heter det:

a) att ett stadgande införes derom, att, om å landet eller i stad utom stadens planlagda område vin eller maltdrycker kringföras för försäljning och det visar sig att derigenom oloflig utskänkning främjas eller oordningar eljest föranledas, i stad magistraten och på landet kommunalnämnden skall ega att för viss tid eller för alltid förbjuda den, som kringföringen besörjer, äfvensom, der omständigheterna dertill föranleda, den, för hvars räkning försäljningen sker, att till afsalu kringföra eller låta kringföra dylika drycker, eller ock föreskrifva sådana inskränkningar i rätten dertill, som må finnas af omständigheterna påkallade; dock att tillverkare af dylika drycker icke må förbjudas att genom kringföring utbjuda och afyttra sina tillverkningar inom hus eller å fartyg;

b) att föreskriften i 15 § 1 mom. af förordningen erhåller sådan lydelse, att, om någon håller vin eller maltdrycker för afhemtning till salu och det visar sig att genom försäljningen offlig utskänkning främjas eller oordningar eljest föranledas, i stad magistraten och på landet kommunalnämnden eger att för viss tid eller för alltid förbjuda honom all vidare försäljning af nämnda drycker eller stadga sådana inskränkningar i afseende å försäljningen, som må finnas af omständigheterna påkallade; dock att hvad sålunda föreskrifves icke må tillämpas å den försäljning till afhemtning, som tillverkare af vin eller maltdrycker idkar å tillverkningsstället;

c) att 14 § 4 mom. af förordningen ändras sålunda, att, om oordningar förekomma å utskänkings- eller försäljningsstället på landet eller i stad utom stadens planlagda område vid marknad, kungjord allmän torgdag, läger eller annat vapenöfningsmöte, mönstring, ting, auktion eller annan till folksamling föranledande förättning eller då eljest större folksamling eger rum, kronobetjent på landet och polismyndigheten i stad må ega att, om oordningarna fortfara oakadt skedd erinran från krono- eller polisbetjeningen, omedelbarligen förbjuda och, om förhållandet sådant påkallar, förhindra utskänkningens eller försäljningens fortsättande vid tillfället.»

Angående
rissa ändrin-
gar i lag-
stiftningen
rörande här-
deln med
vin och malt
drycker m. m.
(Forts.)

Jag hemställer, om icke dessa skärpta bestämmelser behöfvas lika väl i städerna som på landet. I många städer, der de planlagda områdena äro obebyggda, kan det vara svårt för polismyndigheterna att veta, om en viss punkt ligger inom eller utom stadens planlagda område. Kanske till och med i Stockholm polismyndigheten så noga icke vet hvar det planlagda området slutar. Jag vet således icke, hvarför denna inskränkning blifvit gjord, och utskottet har äfven tagit bort den, hvilket jag tror har mycket goda skäl för sig. Inom utskottet var det blott två, som hade olika mening, och alla ledamöterna från Första Kammaren voro öfverens om denna åsigt, ty de ansågo att det icke kunde vara till skada för städerna, då stadgandet blott komme att tillämpas, om oordningar förekomme. Derjemte upplystes det att i en eller anuan mindre stad det blott fans en polis och der kunde detta stadgande behöfvas lika väl som på landet.

Jag tror, att lagutskottet haft goda skäl till sitt förslag och yrkar derfor bifall till detsamma.

Häruti instämde herrar *Wikstén* och *Näslund*.

Herr Anderson, i Tenhult: Vid sista årets riksdag, då en fråga förevar af liknande beskaffenhet med den nuvarande, yrkade jag lika lagstiftning för stad och land. Samma yrkande hade jag inom utskottet och jag har samma yrkande äfven nu, då jag anhåller om bifall till utskottets hemställan.

Herr Lundberg: Sedan jag under senare hälften af sistlidet år erfarit, att någon Kongl. Maj:ts befallningshafvande uppfattat kongl. förordningen den 24 oktober 1885 rörande utskänkning af vin och maltdrycker på det sättet, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande meddelat tillstånd åt en bryggeriiddkare att genom kringförande med häst och åkdon under torgdagar och på offentliga platser i städerna försälja maltdrycker, så måste jag anse högligen påkalladt hvad hos Kongl. Maj:t enligt statsrådsprotokollet och af lagutskottet föreslagits till förändring i uppgifna delar af nämnda förordning. Särskildt tror jag sådan förändring böra anses erforderlig uti dels 14 § 4 mom. af samma förordning, som berättigar en länsman att på landet vid uppkommen ordning förbjuda utskänkning af maltdrycker och dels 22 § som handlar om försäljning utom hus. Ändring i dessa paragrafer synes så mycket mer behöflig, som i förordningen angående försäljning af vin och maltdrycker icke fianes något stadgande, som motsvarar 25 § i förordningen den 29 maj 1885 angående villkoren för försäljning af bränvin, hvilken paragraf är så lydande:

1. Å landet vare minuthandel med eller utskänkning af bränvin förbjuden på eller inom 0,2 mil från ställe, der auktion, marknad, torgdag, uppboordstämman eller mönstring med beväringsmanskap hålles.

2. Vid annan till större folksamling ledande förrättning å landet eller der i stad vid tillfälle, som i nästföregående eller detta mom.

omförmåles, anledning förekommer till enahanda förbud, ege för landet Konungens befallningshafvande och i stad vederbörande polismyndighet att derom meddela föreskrift.

Härigenom stadgas att polismyndigheterna i städerna skola såsom äfven särskilda gånger skett i den stad, der jag är embetsman, ega att af förekommen anledning, vid marknader eller torgdagar, förbjuda för dagen eller för några timmar försäljning af bränvin. Men ett sådant förbud blefve väl uppenbarligen ändamålslost, om icke samtidigt stängdes ställen, der vin och maltdrycker utskänktes. Jag hade derför trott det vara af förbiseende som ett sådant stadgande saknades angående utskänkning af vin och öl; men då jag nu funnit att så icke lærer vara fallet och förhållandet torde i väsentligare mån hjälpas genom de af utskottet föreslagna och hos Kongl. Maj:t ifrågasatta ändringar i nu gällande förordning angående försäljning af vin och maltdrycker, ber jag att få instämma uti yrkandet om bifall till lagutskottets hemställan.

Angående
vissa ändringar i lagstiftningen rörande handelen med vin och maltdrycker m. m.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr talmannen till proposition upptagit de särskilda yrkandena, biföll kammarerna hvad utskottet tillstyrkt.

§ 5

Slutligen föredrogs Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4 (i samligen n:o 15), i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om ändrad lydelse af § 15 i kongl. förordningen angående eldfarliga oljor och vissa andra dermed jemförliga vätskor den 26 november 1875.

I motion n:o 68 inom Andra Kammarerna hade herr *O. Olson* i Stensdalen hemställt, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om sådan ändring i 15 § af ofvanberörda förordning, att s. k. mindre förråd må utgöra 600 kannor i stället för nu bestämda 300 kannor, dock utan ändring af innehållet i nämnda paragraf för öfrigt.

Under *mom. a)* af föreliggande utlåtande hemstälde emellertid utskottet, att motionen icke måtte föranleda någon åtgärd.

Herr *Olson* i Stensdalen erhöll ordet och yttrade: Jag skall icke göra något yrkande. Jag afstår derifrån, då jag från vetenskapligt håll blifvit undertryckt att skärpta bestämmelser icke lämpligen kunna ske. Jag har blott velat anmäla detta.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

Mom. b).

Bifölls likaledes.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets nedannämnda utlåtanden och memorial:

n:o 9, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet;

n:o 43, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa till regleringen af utgifterna under riksstatens sjettede hufvudtitel hörande frågor; och

n:o 44, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående en väganläggning mellan Visträsk och Glommersträsk.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>A. Ryding</i>	under 3 dagar fr. o. m. den 26 dennes.
» <i>N. Jönsson</i> i Gammalstorp	» 8 » » » 22 »

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl 10,48 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Tisdagen den 21 april.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades de i kammarens sammanträde den 13 dennes förda protokoll.

§ 2.

Föredrogos och bordlades för andra gången statsutskottets utlåtanden och memorial n:is 9, 43 och 44.

§ 3.

Ordet begärdes af

Herr Herslow, som yttrade: Konstitutionsutskottets på kammarens bord hvilande betänkande n:o 8 berör i en punkt en fråga, vid hvilken landets uppmärksamhet under åratat varit ifrigt, ja, jag kan nästan säga pinsamt fästad.

Tyvär är den endast berörd i en reservation, en reservation, som likvisst bär namnen af alla konstitutionsutskottets ledamöter från denna kammare, och som blott den förseglade sedeln gjort till reservation. Under hela den tid jag tillhört Riksdagen har jag, såsom kammaren möjligtvis torde erinra sig, haft och förfäktat den uppfattningen, att efter grundlagens innersta anda och äfven efter dess bokstafliga uttryck endast konstitutionsutskottet såsom sådant eger rätt att framställa anmärkningar och anmälanden och framlägga de sakliga förhållanden, som föranledt dessa anmärkningar. Det är likvisst icke för att åno häfda denna mening, som jag begärt ordet. Men då, så vidt jag vet, regeringen alltid — och jag finner detta mycket riktigt — haft denna uppfattning, och då jag föreställer mig, att äfven den nuvarande regeringen är af samma åsigt, så är kanske af denna anledning förebyggt, att landet får den förklaring, som jag tror att det med synnerligt ifrig önskan motser.

Då jag icke kan tänka mig annat än att regeringen och särskildt den medlem af regeringen, som här i främsta rummet måste anses hafva upplysningar och förklaringar att lemna, endast af formella skäl kan anse sig förhindrad att här uttala sig och lemna de uppgifter, som jag förmodar att det bör vara och äfven är honom särskildt välkommet att få till Riksdagen och derigenom till landet frambära, skall jag tillåta mig att för dessa förklarings meddelande öppna en väg, hvars strängt konstitutionella beskaffenhet torde vara fullkomligt oomtvistad.

Jag anhåller därför om kammarens tillstånd att till hans excellens ministern för utrikes ärendena få framställa följande interpellation:

Anser regeringen eller anser den icke, att Spanien brutit handels-traktaten af den 15 mars 1883?

Om enligt regeringens uppfattning traktatsbrott föreligger, hvarför har protest ej afgifvits?

I det jag härmed till herr talman öfverlemnar denna interpellation, anhåller jag om kammarens tillstånd att få den framförd. Om detta beviljas mig i dag, då hafva vi utsigt att redan vid den debatt, som i morgon torde komma att ega rum, ega bestämda och fullständiga upplysningar, så att landet ändtligen kan komma till full klarhet om hvad här föreligger, hvad som är gjordt och hvad som är försummadt.

Efter derom af herr talmannen gifven proposition, med gaf kammaren, att det af herr Herslow sålunda framställda spörsmål, hvilket nu af honom aflemnades skriftligen affattadt, finge till herr ministern för utrikes ärendena framställas.

§ 4.

Herr F. Berg från Stockholm, hvilken anmält sig för motions afgifvande, erhöll ordet och yttrade: Med anledning af flere under

den senare tiden timade tilldragelser, hvilka tydligt för alla ådagalagt, att den s. k. arbetarefrågan hos oss icke längre är ett utrikes ärende, ber jag att få afgifva en motion, hvilken eljest icke skulle hafva framkommit till denna riksdag.

Den aflemnade motionen, som afsåg aflåtande af skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i fråga om ordnande af förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetare beträffande reglering af arbetstiden, erhöll ordningsnummern 191 och bordlades till nästa sammanträde.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>N. P. Wallmark</i> i Selånger	under 14 dagar	fr. o. m. d. 21 d:s
och herr <i>G. F. Schöning</i>	» 4 »	» 25 »

§ 6.

Till bordläggning anmäldes sammansatta stats-, banko- och lagutskottets utlåtande n:o 2, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition i fråga om ändringar i förordningen angående en postsparbank för riket den 22 juni 1883.

Detta ärende skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 7.

Anmäldes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 27, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 104, 106 och 113 §§ konkurslagen den 18 september 1862.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,45 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.